

Temeljem članka 41. stavak 1. Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 30/10-dr. zakon, 88/10 i 38/15) i članka 33. stavak 1. točka 20. Statuta grada Subotice („Službeni list Općine Subotica“, br. 26/08 i 27/08-ispravak i „Službeni list Grada Subotice“, br. 46/11 i 15/13),

Skupština grada Subotice, na ..... sjednici održanoj dana ..... godine, donijela je

O D L U K U

o usvajanju Lokalnog akcijskog plana zapošljavanja za 2018. godinu za Grad Suboticu

Članak 1.

Usvaja se Lokalni akcijski plan zapošljavanja za 2018. godinu za Grad Suboticu, koji je u prilogu ove odluke i čini njen sastavni dio.

Članak 2.

Ova odluka stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Grada Subotice“.

O b r a z l o ž e n j e

Pravni temelj: Članak 41. stavak 1. Zakona o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Službeni glasnik RS“, br. 36/09, 30/10-dr. zakon i 88/10), prema kojem nadležno tijelo lokalne samouprave može, po pribavljenom mišljenju Lokalnog vijeća za zapošljavanje Grada Subotice, usvojiti lokalni akcijski plan zapošljavanja, i članak 33. stavak 1. točka 20. Statuta grada Subotice („Službeni list Općine Subotica“, br. 26/08 i 27/08-ispravak i „Službeni list Grada Subotice“, br. 46/11 i 15/13), prema kojem Skupština grada, sukladno zakonu, obavlja i druge poslove utvrđene zakonom i Statutom.

Razlozi za donošenje: Lokalni akcijski plan zapošljavanja za 2018. godinu predstavlja osnovni instrument provedbe aktivne politike zapošljavanja na lokalnoj razini u 2018. godini, kojim se definiraju ciljevi i prioriteti politike zapošljavanja na lokalnoj razini i utvrđuju programi i mjere koje će se realizirati kako bi se dostigli postavljeni ciljevi i omogućilo održivo povećanje zaposlenosti.

Predlaže se donošenje Odluke kako je dano u materijalu.

Izvršitelj: Tajništvo za gospodarstvo, lokalni ekonomski razvitak i turizam u Gradskoj upravi Grada Subotice.

Sredstva potrebna za izvršenje: Sredstva za realizaciju ove odluke osigurana su u proračunu Grada.

LOKALNI AKCIJSKI PLAN ZAPOŠLJAVANJA za 2018. GODINU

GRAD SUBOTICA

**Суботица
Szabadka
Subotica**

Siječanj, 2018.

LISTA AKRONIMA	3
UVOD	4
SITUACIJSKA ANALIZA	6
Geografski položaj.....	6
Demografski uvjeti.....	6
Zaposlenost.....	9
Industrija i MSG	10
Ponuda radne snage.....	11
Industrijsko - poslovne zone u Subotici.....	12
Očekivane investicije i daljnji koraci	14
Turizam u funkciji ekonomskog razvitka	15
Suradnja s reprezentativnim sindikatima.....	18
STANJE I TOKOVI NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA.....	19
Nezaposlenost	19
Struktura nezaposlenih osoba – teže zaposlive kategorije.....	21
Teže zaposlive osobe na tržištu rada.....	23
Višak zaposlenih.....	25
Žene na lokalnom tržištu rada	26
Samozapošljavanje žena	27
Osobe s invaliditetom na lokalnom tržištu rada	29
Mladi na lokalnom tržištu rada.....	31
Osobe starije od 45 godina života	33
Romi na lokalnom tržištu rada.....	34
PRIORITETI POLITIKE ZAPOSŁJAVANJA.....	37
MAPIRANJE ZAINTERESIRANIH STRANA U PROCESU IZRADE LOKALNOG AKCIJSKOG PLANA ZAPOSŁJAVANJA	39
Analiza problema zapošljavanja u Subotici.....	40
Potencijali zapošljavanja na lokalnoj razini	41
SWOT ANALIZA.....	42
AKCIJSKI PLAN ZAPOSŁJAVANJA ZA 2017. GODINU.....	44

LISTA AKRONIMA

LS	-	Lokalna samouprava
NSZ	-	Nacionalna služba za zapošljavanje
LVZ	-	Lokalno vijeće za zapošljavanje
MSP	-	Mala i srednja poduzeća
APV	-	Autonomna pokrajina Vojvodina
RS	-	Republika Srbija
OSI	-	Osobe s invaliditetom
NVO/OCD	-	Organizacija civilnog društva
UZM	-	Ured za mlade
NAPZ	-	Nacionalni akcijski plan zapošljavanja
ECR	-	Edukativni centar Roma
RRA	-	Regionalna razvojna agencija

UVOD

Sukladno Zakonu o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti („Službeni glasnik RS”, br. 36/09, 88/10, 38/15 i 113/17), Lokalni akcijski plan zapošljavanja, predstavlja osnovni instrument provedbe aktivne politike zapošljavanja na godišnjoj razini.

Lokalni akcijski plan zapošljavanja usklađen je s postojećim nacionalnim dokumentom zapošljavanja – Nacionalnim akcijskim planom zapošljavanja (u daljnjem tekstu NAPZ) za 2018. godinu (Službeni glasnik RS”, broj 120/18). NAPZ predstavlja operacionalizaciju Nacionalne strategije zapošljavanja za razdoblje 2011.–2020. godine („Službeni glasnik RS”, broj 37/11), a u izradi ovog dokumenta i definiranju ciljeva i prioriteta politike zapošljavanja sudjelovali su socijalni partneri, relevantne institucije i ostale zainteresirane strane.

Nakon uspješne realizacije Lokalnog akcijskog plana zapošljavanja za 2011. godinu zahvaljujući komu je otvoreno 56 novih radnih mjesta, Lokalnog akcijskog plana zapošljavanja za 2012. godinu putem koga je 99 naših nezaposlenih sugrađana pronašlo zaposlenje, Lokalnog akcijskog plana zapošljavanja za 2013. godinu putem koga je zaposleno 127 sugrađana, Lokalnog akcijskog plana zapošljavanja za 2014. godinu putem koga je zaposleno 113 sugrađana, Lokalnog akcijskog plana za 2015. godinu koji je uposlio 89 osoba, kao i Lokalnog akcijskog plana za 2016. godinu koji je uposlio 49 osoba, Lokalnog akcijskog plana za 2017. godinu putem koga je uposleno 166 osoba, Vijeće za zapošljavanje grada Subotice je dalo inicijativu stručnim službama za izradu dokumenta za 2018. godinu.

LAPZ 2018 osigurava usklađenost sa sektorskim politikama i tekućim reformskim procesima od značaja i utjecaja na područje politike zapošljavanja. Lokalni akcijski plan zapošljavanja za grad Suboticu za 2018. godinu (u daljnjem tekstu: LAPZ 2018.) predstavlja osnovni instrument provedbe aktivne politike zapošljavanja na lokalnoj razini u 2018. godini, definira ciljeve i prioritete politike zapošljavanja na lokalnoj razini i utvrđuje programe i mjere koje će se realizirati kako bi se dostigli postavljeni ciljevi i omogućilo održivo povećanje zaposlenosti.

Lokalni akcijski plan zapošljavanja za Suboticu za 2018. godinu usklađen je i s drugim relevantnim dokumentima na lokalnoj, pokrajinskoj i republičkoj razini: Pokrajinskim akcijskim planom zapošljavanja, Programom za poboljšanje stanja u području gospodarstva, poduzetništva i obrtništva u AP Vojvodini,¹ Pokrajinskim akcijskim planom politike za mlade,² Strategijom karijernog vođenja i savjetovanja u Republici Srbiji³ i Nacionalnom strategijom za

---

¹ Izvor: <http://www.spriv.vojvodina.gov.rs>

² Izvor: http://www.omladina.info/docs/akcijski_plan.pdf (20. 01. 2018.)

³ Izvor: http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/1/1336_skvis_strategijakarijernog.pdf (08. 01. 2018.)

poboljšavanje položaja žena i unaprjeđivanje rodne ravnopravnosti u Republici Srbiji,⁴ kao i sa Strategijom lokalnog održivog razvitka grada Subotice za razdoblje 2013.-2022. godine.⁵

U definiranje i izradu lokalnog akcijskog plana zapošljavanja za Suboticu za 2018. godinu bili su uključeni socijalni partneri, predstavnici relevantnih institucija i drugi lokalni akteri zapošljavanja, s ciljem svestranog sagledavanja problematike zapošljavanja i stvaranja mogućnosti za kvalitetniju realizaciju planiranih programa i mjera zapošljavanja na lokalnoj razini.

---

⁴ Izvor:

http://www.ombudsman.rodnaravnopravnost.rs/attachments/013_NACIONALNA%20STRATEGIJA%20ZA%20POBOLJ%20ANJE%20POLO%20BDAJA%20BDENA%20I%20UNAPRE%20IVANJE%20RODNE%20RAVNOPRAVNOSTI.pdf (20.01.2018.)

⁵ Izvor: http://www.subotica.rs/documents/slorslor_sr.pdf (05. 01. 2018.)

Geografski položaj

Grad Subotica se nalazi u blizini državne granice Republike Srbije i Republike Mađarske na 46° 05' 55" sjeverne geografske širine i 19° 39' 47" istočne geografske dužine. Kao najsjeverniji grad države i drugi po veličini grad u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, Grad Subotica se nalazi u Sjeverno-bačkom okrugu i zahvaća površinu od 1.007 četvornih kilometara. Prosječna nadmorska visina Subotice je 114 m, 40 m iznad razine Tise kod Kanjiže i 32 m iznad razine Dunava kod Baje (Mađarska). Grad Subotica se graniči s četiri jedinice lokalne samouprave u Republici Srbiji i to s: Gradom Sombor, Općinom Bačka Topola, Općinom Senta i Općinom Kanjiža.

Kroz područje grada prolazi tranzitna paneuropska cesta E-75, preko koje je Subotica povezana s Mađarskom na sjeveru i preko Beograda s Južnom Europom na jugu. U samom gradskom naselju Subotica, križaju se magistralni pravci prema Novom Sadu, Somboru, Horgošu i Senti. U blizini grada nalazi se veliki broj graničnih prijelaza od kojih su Horgoš i Kelebija najfrekventniji.

Središte grada i okruga je gradsko naselje Subotica. Osim gradskog naselja Subotice, grad obuhvaća i sljedeća naselja: Bajmak, Bački Vinogradi, Bačko Dušanovo, Bikovo, Višnjevac, Gornji Tavankut, Donji Tavankut, Đurđin, Kelebija, Mirgeš, Mala Bosna, Mišićevo, Novi Žednik, Palić, Žednik, Hajdukovo, Čantavir i Šupljak.

Demografski uvjeti

Temeljem podataka iz popisa stanovništva, kućanstava i stanova 2011. godine, Grad Subotica je imao 141.554 stanovnika. Uslijed negativnog prirodnog priraštaja i sve učestalijih migracija stanovništva, broj stanovnika je u konstantnom opadanju.

Temeljem procjena Republičkog zavoda za statistiku, procijenjeni broj stanovnika Grada Subotice na dan 30. 06. 2016. godine je iznosio 138.331 stanovnika.⁶

Službeni rezultati popisa stanovništva iz 2011. godine prikazuju sljedeću disperziju prema mjestu stanovanja na području grada Subotice:

---

⁶ Izvor: Republički zavod za statistiku – <http://pod2.stat.gov.rs/ObjavljenePublikacije/G2017/pdf/G20172023.pdf> (17. 01. 2018.)

GRADSKJE MJESNE ZAJEDNICE		PRIGRADSKJE MJESNE ZAJEDNICE	
1. ALEKSANDROVO	6.669	1. BAČKI VINOGRADI	1.922
2. BAJNAT	2.712	2. BAČKO DUŠANOVO	627
3. CENTAR I	3.032	3. BAJMAK	7.414
4. CENTAR II	3.137	4. BIKOVO	1.188
5. CENTAR III	4.157	5. ČANTAVIR	6.591
6. DUDOVA ŠUMA	10.259	6. ĐURĐIN	1.441
7. GAT	4.063	7. HAJDUKOVO	2.313
8. KER	3.916	8. KELEBIJA	2.142
9. KERTVAROŠ	7.338	9. MIRGEŠ	1.067
10. MAKOVA SEDMICA	4.820	10. MIŠIČEVO	377
11. MALI BAJMOK	4.884	11. MALA BOSNA	1.076
12. MALI RADANOVAC	4.617	12. PALIČ	6.969
13. NOVI GRAD	2.742	13. NOVI ŽEDNIK	2.327
14. NOVO SELO	7.851	14. ŽEDNIK	1.876
15. PJEŠČARA	6.037	15. ŠUPLJAK	1.115
16. PROZIVKA	8.704	16. TAVANKUT	3.424
17. RADANOVAC	2.096	17. VERUŠIČ	708
18. ŽELJEZNIČKO NASELJE	5.914	18. VIŠNJEVAC	543
19. ZORKA	5.486		
UKUPNO	98.434	UKUPNO	43.120
UKUPNO NA PODRUČJU GRADA SUBOTICE		141.554	

Tablica 1. Ukupni broj stanovnika na području grada Subotice⁷

Kretanje ukupnoga broja stanovništva općine Subotica do 1981. godine bilježi tendenciju rasta, a od 1981. godine do posljednjeg popisa 2011. godine uočena je negativna tendencija. Razvoj stanovništva Subotice karakteriziraju tri globalna demografska procesa: (1) ukupna depopulacija (pad broja stanovnika); (2) prirodna depopulacija (broj umrlih stanovnika nadmašuje broj živorođene djece) i (3) demografsko starenje. Tijekom 90-ih godina došlo je do brojnih društveno-ekonomskih i političkih promjena koje su utjecale na kretanje broja stanovnika. Najveći utjecaj na demografske promjene imala su velika migracijska kretanja koja su pridonijela priljevu izbjeglih i raseljenih osoba u Suboticu, s jedne strane, dok je ekonomska i politička nestabilnost pridonijela povećanom odlasku u inozemstvo, s druge strane. Složena bilanca ovih kretanja samo je jedna komponenta ukupne dinamike, a u sudjelovanju s prirodnim kretanjem koje karakterizira nastavak biološke depopulacije, te urušavanje cjelokupnoga gospodarstva i loše provedeni procesi privatizacije, doveli su do smanjenja broja stanovnika.

Prema podacima Popisa stanovništva 2011. godine, radni kontigent grada Subotice (dobna skupina od 15 do 64 godine) je iznosio 97.448 osoba, odnosno 68,84% od ukupnog

⁷ Izvor: Republički zavod za statistiku – Popis stanovništva, kućanstava i stanova u Republici Srbiji 2011., Stanovništvo knjiga 2 „Dob i spol, podaci po naseljima“ ISBN 978-86-6161-028-8. – st. 106-110

broja stanovnika, dok je prosječna dob stanovništva iznosila 41,9 godina. U 2012. godini, dolazi do smanjenja broja radnog kontingenta grada Subotice uslijed negativnog prirodnog priraštaja. Ukupni broj radno sposobnog stanovništva je iznosio 96.844 osoba, odnosno 68,76%, a prosječna dob je ostala nepromijenjena. U 2013. godini, nastavlja se smanjenje broja radno sposobnog stanovništva te je radni kontigent iznosio 68,52% od ukupnog broja stanovnika, odnosno 96.080 osoba. Prosječna dob stanovnika je u 2013. godini iznosila 42,15 godina. Isti trend se nastavlja i u 2014. godini. Broj radno sposobnog stanovništva iznosio je 95.151 osoba, odnosno 68,15% od ukupnoga broja stanovnika, dok je prosječna dob stanovništva nastavila sa rastom i iznosila je 42,3 godine. Tijekom 2015. godine nastavlja se negativni trend u broju radnog kontingenta stanovništva i pada na znamenku od 94.129 osoba.⁸ Tijekom 2016. godine nastavlja se negativni trend u broju radnog kontingenta stanovništva i pada na znamenku od 93.251 osoba, prosječna dob iznosi 42,6 godina.⁹

Subotica	Popis 2011.	Procjena 2012.	Procjena 2013.	Procjena 2014.	Procjena 2015.	Procjena 2016.
Radni kontigent (15-64 godina)	97.448	96.844	96.080	95.151	94.129	93.251
% u ukupnom broju stanovnika	68,84%	68,76%	68,52%	68,15%	67,71%	67,41%
Prosječna dob	41,9	41,9	42,2	42,3	43,1	42,63

Tablica 2. Pregled Radnog kontingenta i prosječne dobi po godinama

Prema podacima Popisa stanovništva 2011. godine, u grupi radno sposobnog stanovništva grada Subotice, najzastupljenija je dobna skupina ljudi od 55 do 59 godina, koja iznosi 11.405 osoba, odnosno 13,03% radno sposobnog stanovništva. Druga grupa po brojnosti je dobna skupina ljudi od 50 do 54 godina, koja broji 10.614 osoba i čiji udio iznosi 10,89% od ukupnoga broja radno sposobnog stanovništva. Zatim slijedi dobna skupina od 30 do 34 godine, čiji udio iznosi 11,90% u ukupnom broju radno sposobnog stanovništva. Zabrinjavajući podatak je da je udio grupe ljudi dobi od 15 do 19 godina u radno sposobnom stanovništvu, najmanji od svih dobnih kategorija i iznosi svega 7,94% ili 7.733 osoba.

⁸ Izvor: Republički zavod za statistiku – Priopćenje SN70 (broj 187 god LXV, 15.07.201.) Statistika stanovništva „Procjene stanovništva u Republici Srbiji u 2014. godini” SRB187 SN70 150715 i obrada na temelju podataka sa:
<http://webzrzs.stat.gov.rs/WebSite/Public/ReportResultView.aspx?rptKey=indId%3d18030302IND01%26102%3dRS1%2cRS12%2cRS125%2c80438%2640%3d0%2c00%2c01-4%2c05-9%2c10-14%2c15-19%2c20-24%2c25-29%2c30-34%2c35-39%2c40-44%2c45-49%2c50-54%2c55-59%2c60-64%2c65-69%2c70-74%2c75-79%2c80-84%2c85%262%3d201100%2c201200%2c201300%2c201400%2c201500%2623%3d0%2c1%2c2%26sAreaId%3d18030302%26dType%3dName%26lType%3dSerbianCyrillic> (05.01.2017.)

⁹ Izvor: Republički zavod za statistiku – Općine i regije u Republici Srbiji, 2017. ISSN 2217-7981

Zaposlenost

Republički zavod za statistiku objavio je podatke o registriranoj zaposlenosti za 2015. godinu, prema novom izvoru – Centralnom registru obveznog socijalnog osiguranja (CROSO). Također, razvijena je nova metodologija zasnovana na kombiniranju podataka CROSO i Statističkog poslovnog registra (SPR).

Prelaskom na novi izvor podataka proširuje se obuhvat poslovnih subjekata, pa samim tim i broja zaposlenih u tim subjektima, uključujući sve modalitete zaposlenosti.

Definicija registrirane zaposlenosti: pod pojmom zaposleni podrazumijevaju se osobe koje imaju formalno pravni ugovor o zaposlenju, odnosno zasnovan radni odnos s poslodavcem, na određeno ili neodređeno vrijeme; osobe koje rade izvan radnog odnosa, temeljem ugovora o djelu ili temeljem ugovora o obavljanju privremenih i povremenih poslova; osobe koje obavljaju samostalne djelatnosti ili su osnivači gospodarskih društava ili poduzetničkih radnji; kao i osobe koje obavljaju poljoprivredne djelatnosti a nalaze se u evidenciji Centralnog registra obveznog socijalnog osiguranja.

Ukupni broj zaposlenih u 2016. godini iznosio je 44.071 osoba. Zaposlenih kod pravnih osoba i poduzetnika, u radnom odnosu i izvan radnog odnosa, kao i osobe koje obavljaju samostalne djelatnosti ili su osnivači gospodarskih društava ili poduzetničkih radnji bilo je 42.501. Registriranih individualnih poljoprivrednika bilo je 1.570. što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 54 registrirana poljoprivredna gospodarstva.

Grad Subotica		Prosjek 2016.
Ukupno		42.501
	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	717
	Rudarstvo	6
	Prerađivačka industrija	13.328
	Opskrba električnom energijom, plinom i parom	402
	Opskrba vodom i gospodarenje otpadnim vodama	555
	Građevinarstvo	1.632
	Trgovina na veliko i malo i popravak motornih vozila	7.006
	Promet i skladištenje	2.949
	Usluge smještaja i prehrane	1.624
	Informiranje i komunikacije	826
	Financijske djelatnosti i djelatnost osiguranja	1.049
	Poslovanje nekretninama	135
	Stručne, znanstvene, inovacijske i tehničke djelatnosti	1.450
	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	926
	Državna uprava i obvezno socijalno osiguranje	2.059
	Obrazovanje	2.668
	Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	3.504
	Umjetnost, zabava i rekreacija	723
	Ostale uslužne djelatnosti	941
Registrirani individualni poljoprivrednici		1.570

Tablica 3. Registrirana zaposlenost u Subotici, 2016. – godišnji prosjek.¹⁰

Promatrajući strukturu zaposlenih na području Grada Subotice prema djelatnostima tijekom 2016. godine, može se zaključiti da je najveći broj zaposlenih u sektoru prerađivačke industrije, zatim u sektoru trgovine na veliko i malo i popravku motornih vozila, na trećem mjestu su zaposleni u okviru sektora zdravstvene i socijalne skrbi. S druge strane, najmanji broj zaposlenih je u sektoru poslovanja nekretninama, zatim u sektoru opskrbe električnom energijom, plinom i parom, dok su na trećem mjestu zaposleni u okviru sektora opskrbe vodom i gospodarenja otpadnim vodama.

Industrija i MSG

Industrija Subotice je bila raznovrsna. Osim prehrambene industrije u raznim svojim podsektorima, intenzivno su se razvijali elektrometalni kompleks, kemijska industrija, industrija tekstila, proizvodnja obuće, čarapa, tiskarstvo i građevinarstvo. U odnosu na njih može se očekivati manje ili više intenzivno razvitak i u budućnosti, jer raspolažu potrebnim resursima (kapaciteti, znanje i iskustvo, potrebna radna snaga, sirovinaska osnova ili raspoložive komponente, tržište).

Prerađivačka industrija se smatra najjačom industrijskom granom Subotice, a čini je elektro i strojna industrija odnosno elektrostrojogradnja, podsektor industrije koji je u dubokoj krizi, ali u komu još uvijek postoje značajni razvojni potencijali. U okviru prehrambene industrije zastupljeni su podsektori proizvodnje, konditorske industrije, proizvodnje stočne hrane. U okviru tekstilne industrije također se uočavaju pozitivna pomicanja, osobito područje čaraparstva predstavlja značajni potencijal. Obrtništvo i tiskare predstavljaju prepoznatljivi dio gospodarstva Subotice. Analize pokazuju da se kao slabiji podsektori u ovom trenutku mogu istaknuti kemijska industrija, koju slijede privatni kapaciteti za proizvodnju i preradu mesa. Također, i nekad moćna industrija prerade voća i povrća je uslijed neadekvatne privatizacije u dubokoj krizi. Nekoliko manjih vinarija otvara novo tržište za lokalne vinare.

Kada je riječ o malim i srednjim poduzećima, ona su koncentrirana uglavnom u području trgovine i usluga, a kada je riječ o prerađivačkoj industriji, ima ih u području prehrambene industrije, prerade plastike, tekstilne industrije. Poduzetničke radnje se također u najvećem dijelu koncentriraju u sektorima trgovine, usluga, osobito prijevoza, a tek manji dio njih je aktivan u području prehrambene proizvodnje, prerade plastike ili elektrometalne industrije.

---

¹⁰ Izvor: Republički zavod za statistiku – Općine i regije u Republici Srbiji, 2017. ISSN 2217-7981
Godišnji prosjek je izračunan kao aritmetička sredina broja zaposlenih za svih 12 mjeseci.

Promatrajući strukturu gospodarstva grada prema djelatnostima, zaključuje se da najveći broj gospodarskih društava i poduzetnika djeluje u okviru sektora: trgovina na veliko i trgovina na malo; popravak motornih vozila i motocikala.

Ponuda radne snage

Područje rada/ Grupa zanimanja	Nezaposlena lica na dan 31.12.2017. godine				Prijavljene potrebe		Zapošljavanje				Zapošljavanje sa evidencije			
	Ukupno Osobe sa invaliditetom				Ukupno Osobe sa invaliditetom		Ukupno		Osobe sa invaliditetom		Ukupno		Osobe sa invaliditetom	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Osobe sa invaliditetom	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Osobe sa invaliditetom	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
	5.858	2.761	408	165	1.369	0	21.992	10.303	422	178	3.706	1.913	422	178
Poljoprivreda, proizvodnja i prerada hrane	364	212	42	17	22	0	1.706	498	30	15	258	93	30	15
Šumarstvo i obrada drveta	71	21	4	1	14	0	516	115	34	9	167	61	34	9
Geologija, rudarstvo i metalurgija	8	4	1	1			258	88	1	1	7	2	1	1
Mašinstvo i obrada metala	347	23	54	7	76	0	1.790	282	35	10	288	53	35	10
Elektrotehnika	190	12	10	0	20	0	568	109	9	1	122	41	9	1
Hemija, nemetali i grafičarstvo	158	106	8	6	18	0	956	499	10	8	124	69	10	8
Tekstilstvo i kožarstvo	291	275	38	35	59	0	1.090	910	35	24	296	262	35	24
Komunalne, tapetarske i farbarske usluge	41	4	5	0	50	0	1.150	588	64	26	318	178	64	26
Geodezija i građevinarstvo	213	87	8	1	68	0	878	77	18	2	159	18	18	2
Saobraćaj	159	33	6	1	55	0	1.440	111	14	6	182	22	14	6
Trgovina, ugostiteljstvo i turizam	254	165	24	17	125	0	5.021	2.912	96	40	793	481	96	40
Ekonomija, pravo i administracija	485	294	15	6	74	0	3.320	1.813	43	17	519	321	43	17
Vaspitanje i obrazovanje	121	98	3	2	11	0	769	566	4	4	92	71	4	4
Društveno - humanističko područje	84	61	3	2			117	94	1	1	14	10	1	1
Prirodno - matematičko područje	71	43	0	0			34	9	0	0	5	2	0	0
Kultura, umetnost i javno informisanje	48	32	1	1			341	191	0	0	30	15	0	0
Zdravstvo, farmacija i socijalna zaštita	89	72	3	3	49	0	1.237	988	14	5	210	151	14	5
Fizička kultura i sport	2	0	0	0			44	6	0	0	7	0	0	0
Ostalo	2.862	1.219	183	65	728	0	757	447	14	9	115	63	14	9

Tablica 4. Ponuda radne snage na dan 31. 12. 2017. godine.¹¹

¹¹ Izvor: Statistika Nacionalne službe za zapošljavanje, Ponuda radne snage na dan 31. 12. 2017. godine, Subotica, 2017.

Tablica prikazuje potrebe poslodavaca u području novog zapošljavanja, kao i potrebe novog zapošljavanja po području rada/grupa zanimanja u 2017. godini. Uzimajući u obzir tri najveća područja rada, zapaženo je da je najveća potreba za radnom snagom bila iz područja rada trgovine, ugostiteljstva i turizma, slijedi strojarstvo i obrada metala i zatim ekonomija, pravo i administracija.

Što se tiče zapošljavanja, najviše je zaposlenih osoba u području trgovine, ugostiteljstva i turizma, zatim u području ekonomije, prava i administracije, odnosno u području komunalne, tapetarske i ličičaćko/soboslikarske usluge.

Industrijsko - poslovne zone u Subotici

U cilju učinkovitoga rješavanja problema ekonomske stagnacije i smanjenje stope nezaposlenosti, Grad Subotica je prepoznao uspješnu formulu i početkom 2010. godine pokrenuo aktivnosti s ciljem privlačenja tuzemnih i inozemnih investicija. Osim otvaranja novih radnih mjesta, realizacijom investicija stječu se mnogi preduvjeti priljeva sredstava u proračun Grada naplatom poreza na zarade, poreza na imovinu, te naknade za ekologiju. Treba imati u vidu činjenicu da će pojedina javna i javno komunalna poduzeća dugoročno naplaćivati energente i pružati usluge investitorima, investitori imaju tendenciju angažiranja lokalnih projektantskih i građevinskih operativa, kao i angažiranje manjih lokalnih tvrtki i poduzeća za potrebe funkcioniranja i poslovanja, realizacijom investicija dolazi do povećanja izvoza kao i uvođenje i ovladavanje novim tehnologijama i procedurama.

Siječnja 2010. godine Grad osniva Javno poduzeće „Gospodarsko tehnološki parkovi Subotica“ kao jedino poduzeće u Srbiji čija se djelatnost isključivo odnosi na privlačenje izravnih investicija. Misija ovog poduzeća je oživljavanje gospodarstva Grada, osobito u području proizvodnje, realizacijom „greenfield“ investicija. Poduzeće je funkcioniralo do kraja 2016. godine kada je ukinuto zbog Zakona o proračunskom sustavu.

Od kraja 2010. godine poduzeće „Dunkermotoren“ d.o.o. se u Subotici bavi proizvodnjom mikromotora. Od listopada 2012. godine, „Dunkermotoren“ d.o.o. kao zakupnik, posluje u okviru proizvodne dvorane površine oko 4.800 m² u vlasništvu poduzeća za upravljanje slobodnom zonom „Subotica“ u Industrijskoj zoni „Mali Bajmok“, u okviru režima slobodne zone. Investitor trenutačno zapošljava oko 100 radnika i ima namjeru u narednom razdoblju zaposliti oko 200 radnika. Ova kompanija je u okviru investicije implementirala i svoj razvojni centar. Godine 2012. izvršena je akvizicija „Dunkermotorena“ od strane američke kompanije „Ametek“ koja je jedan od svjetskih lidera u proizvodnji elektroničkih instrumenata i elektromehaničkih naprava. Dana 2. srpnja 2015. godine „Ametek“ je otvorio novi proizvodni pogon za izradu mikromotora (Flore Care and Specialty Motors Division) u okviru eksteritorijalnog dijela Slobodne zone „Subotica“ i trenutačno zapošljava oko 150 radnika, dok u

sljedećem razdoblju ova kompanija ima namjeru proširiti kapacitete u okviru područja slobodne zone.

U rujnu 2010. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju s njemačkim investitorom „Norma Group“ koji se bavi izradom komponenata za autoindustriju. Ova kompanija je temeljem Uredbe o uvjetima, načinu i postupku pod kojima građevinsko zemljište u javnom vlasništvu može otuđiti ili dati u najam po cijeni manjoj od tržišne cijene, odnosno najamnine ili bez naknade, kao i uvjete, način i postupak razmjene nekretnina (u daljnjem tekstu: Uredba), ispunila sve kriterije i potpisivanjem Ugovora 23. 11. 2010. godine stekla pravo uknjižbe čestice u vlasništvo bez naknade. Poduzeće „Norma grupa Jugoistočna Europa“ d.o.o. od srpnja 2011. godine posluje u novoizgrađenom proizvodnom objektu od oko 13.000 m² u Industrijskoj zoni „Mali Bajmok“, u režimu slobodne zone i trenutačno zapošljava oko 430 radnika.

U veljači 2011. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju s njemačkim investitorom „Continental-Contitech“ koji se bavi izradom komponenata za autoindustriju. Ova kompanija je ispunila sve kriterije temeljem Uredbe i potpisivanjem Ugovora 15. 09. 2011. godine, stekla pravo uknjižbe čestice u vlasništvo bez naknade. Od studenog 2012. godine investitor posluje u okviru novoizgrađenog proizvodnog objekta prve faze, površine oko 6.000 m², na lokaciji Industrijske zone „Mali Bajmok“, u okviru režima slobodne zone i trenutačno zapošljava oko 650 radnika. Dana 8. srpnja 2015. godine potpisan je novi Memorandum o razumijevanju s „Contitech Fluid Serbia“ kao povezanom osobom investitora, a temeljem kojeg će investitor tijekom 2016. godine započeti izgradnju novog proizvodnog objekta od 12.200 m² kao realizaciju druge faze svoje investicije u Subotici, u okviru kojeg ima namjeru u razdoblju od tri godine zaposliti dodatnih 500 radnika.

U studenom 2011. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju s austrijskim investitorom „Swarovski“ koji se bavi proizvodnjom i obradom kristala i kristalnih komponenta. Ova kompanija je temeljem Uredbe ispunila sve kriterije i potpisivanjem Ugovora 20. 03. 2012. godine stekla pravo uknjižbe čestice u vlasništvo bez naknade. „Swarovski Subotica“ d.o.o. je početkom 2015. godine završio izgradnju proizvodnog objekta (prva faza) površine oko 15.000 m² na lokaciji Industrijske zone „Mali Bajmok“ u okviru režima slobodne zone. U naredne tri godine od dobivanja Uporabne dozvole za proizvodni objekt „Swarovski Subotica“ d.o.o. ima namjeru zaposliti oko 600 radnika. Također, ukoliko se stvore pogodni ekonomski i tržišni uvjeti, ova kompanija bi na istoj čestici započela izgradnju novog proizvodnog objekta (druga faza) i zaposlila oko 300 radnika.

Studenog 2011. godine potpisan je Memorandum o razumijevanju s talijanskim investitorom „Calzedonia“ koji se bavi proizvodnjom dječjih, ženskih i muških čarapa, kupaćih kostima i donjeg rublja robnih marki „Calzedonia“, „Intimissimi“, „Falconeri“ i „Tezenis“. Investitor

je temeljem Uredbe ispunio sve kriterije i potpisivanjem Ugovora 26. 04. 2012. godine, stekao pravo uknjižbe čestice u vlasništvo bez naknade. „Calzedonia“ je osnovala kćerku kompaniju „Gordon“ d.o.o. koja je od studenog 2013. godine započela proizvodnju u novoizgrađenom proizvodnom objektu (prva faza) površine oko 12.000 m² na lokaciji Industrijske zone „Mali Bajmok“ i trenutačno zapošljava blizu 1.100 radnika. U naredne tri godine, „Gordon“ d.o.o. ima namjeru zaposliti oko 1.000 radnika, a ukoliko se stvore pogodni ekonomski i tržišni uvjeti, ova kompanija bi na istoj čestici započela izgradnju novog proizvodnog objekta (druga faza) i zaposlila oko 200 radnika.

Svibnja 2013. godine potpisan je kupoprodajni ugovor za dvije građevinske čestice na Industrijskoj zoni „Mali Bajmok“ s talijanskim investitorima „Leonardo“ i „Givi“ koji se bave proizvodnjom obuće i kožne galanterije. Novoosnovana poduzeća „Perseo“ i „G.C. 013“ započeli su pripremne aktivnosti za realizaciju investicija.

Tijekom 2016. godine završena je izgradnja Poslovno proizvodne dvorane u Gospodarskoj zoni „Mali Bajmok“, a u prvom kvartalu 2017. godine pribavljena je uporabna dozvola, te je na taj način objekt stavljen u funkciju. S obzirom na to da je Poslovno proizvodna dvorana u vlasništvu Grada Subotice, s jedne strane, obogatit će se investicijska ponuda grada u području „grayfield“ investicija, dok će s druge strane, Grad ostvarivati određene prihode od davanja dvorane u najam novim investitorima. Tijekom 2016. godine završena je izgradnja novog dvosmjernog prometnog priključka na državnu cestu 1b reda, kao i izgradnja kolnika i pločnika. Izgradnjom se osigurao bolji, sigurniji i učinkovitiji promet u okviru Gospodarske zone „Mali Bajmok“, za sve zaposlene građane Subotice, postojeće i buduće proizvodne kompanije.

Tijekom 2017. godine izrađena je projektno-tehnička dokumentacija, temeljem koje izgrađen objekt Carinskog terminala, za koji je krajem godine pribavljena uporabna dozvola. Osim toga, temeljem rastućih potreba prisutnih investitora za električnom energijom, izgrađen je 20 kV kabelski vod od TS 110/20 kV „Subotica-4“ do sjeverne granice Gospodarske zone „Mali Bajmok“. Uslijed povećane potrošnje vode na mjesečnoj razini i potreba prisutnih investitora, do Gospodarske zone „Mali Bajmok“ izgrađen je novi vod.

Početkom 2017. godine potpisan je kupoprodajni ugovor za građevinsku česticu u okviru Gospodarske zone „Mali Bajmok“ s talijanskim investitorom „Caminada“, koji se bavi proizvodnjom proizvoda od plastike. Tijekom 2018. godine, „Caminada“ bi trebala okončati izgradnju proizvodne dvorane koja predstavlja prvu fazu njihove planirane investicije u Subotici. S druge strane, talijanski investitor „Ondaplast“ otkupio je dvoranu od tvrtke „Metro“ i trenutačno vrši adaptaciju dvorane, odnosno prilagodbu dvorane za laku proizvodnju.

Očekivane investicije i daljnji koraci

Osnivanjem novog Tajništva za investicije i razvitak u okviru Gradske uprave, Grad Subotica je na sebe preuzeo poslove koje su bili u nadležnosti JP Gospodarsko-tehnološki

parkovi Subotica u likvidaciji. S tim u vezi, nastavljani su pregovori s nekoliko potencijalnih investitora iz područja proizvodnje i komercijalnog sektora koji se nalaze u različitim fazama.

U cilju kreiranja pozitivne poslovne klime poslovanja za sve postojeće i buduće investitore, poduzimaju se aktivnosti daljnjeg infrastrukturnog opremanja lokacija namijenjenih, kako za „greenfield“ tako i za „brownfield“ i „grayfield“ investicije.

Temeljem zahtjeva više investitora iz Gospodarske zone „Mali Bajmok“, za 2018. godinu se planira izgradnja novog parkirališnog prostora namijenjenog vozilima radnika koji su zaposleni kod njih. S druge strane, ukoliko se uspješno završe postupci eksproprijacije zemljišta, u planu je izgradnja novih prometnica, kako bi se povećala sigurnost prometa i smanjili prometni zastoji i gužve.

Realizacijom svih planiranih aktivnosti i projekata, lokacija Gospodarske zone „Mali Bajmok“ zadržat će visok stupanj atraktivnosti za postojeće investitore, s jedne strane, odnosno povećavat će svoju atraktivnost za nove investitore, s druge strane. Novim zapošljavanjem naših sugrađana ostvarit će se višestruke koristi za našu zajednicu: broj nezaposlenih sugrađana će se smanjivati; povećavat će se životni standard sugrađana kao i prihodi Grada Subotice.

Turizam u funkciji ekonomskog razvitka

Turističko gospodarstvo grada, prema osnovnim ekonomskim indikatorima daje relativno mali doprinos ukupnom ekonomskom razvitku. Bez obzira na identificirane poteškoće, grad Subotica sa svojom turističkom destinacijom Palić, zauzeo je značajno mjesto u Strategiji razvitka turizma Republike Srbije, Nacionalnom investicijskom planu turizma Republike Srbije i Programu gospodarskog razvitka AP Vojvodine¹².

Strategija razvitka Republike Srbije, jezera Palić i Ludaš tretiraju kao destinaciju prvog stupnja, koja može privući snažni miks međunarodnih, nacionalnih, regionalnih i lokalnih gostiju. Iz različitih izvora, financiraju se projekti infrastrukture, poput TIC Palić i rekonstrukcije objekta Velika terasa, Ženski štrand, popločavanje staza Velikog parka na Paliću; kao i izrada potrebne tehničke dokumentacije i projekata za bitne buduće aktivnosti izgradnje infrastrukture. Za istočnu obalu obalnog pojasa jezera Palić izrađen je i usvojen plan detaljne regulacije, urađena parcelacija i započet proces eksproprijacije. Trenutačno je u izradi projekt parcelacije za dio obalnog pojasa Palićkog jezera – južna i zapadna obala IV. sektora i obale III. sektora jezera Palić. Također, u procesu izrade je i plan detaljne regulacije za regulaciju obalnog pojasa Ludaškog jezera. Zahvaljujući Master planu razvitka Lječilišta Palić i Programu razvitka turizma regije jezera Palić 2015., stvorena je stručna osnova za daljnji razvitak, koja predviđa

---

¹² Turizam predstavlja ogromni potencijal što je potvrđeno i u strategiji razvitka turizma Republike Srbije koji Suboticu i Palić stavlja u prva 4 prioriteta.

iskorištenost pozitivnih odlika destinacije, povijesni imidž ljetovališta i lječilišnog kupališta. Dobra lokacija i dostupnost glavnim potencijalnim tržištima, snažna kulturološka pozadina i kvalitetno tržišno okruženje, prilike su razvitka cjelokupnoga lanca vrijednosti destinacije s mogućnošću cjelogodišnjeg poslovanja. Započeto je nekoliko privatnih investicijskih aktivnosti na izgradnji suvremenih, ekskluzivnih smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta, sa svim pratećim sadržajima, koje traži današnji sofisticirani, mobilni i dinamični turist.

Na području Subotice konstantno se podiže kvaliteta turističke ponude i unapređuju turistički potencijali koji počivaju na etnografskom naslijeđu, npr. revitaliziraju se napušteni salaši, obnavljaju se vinogradi, čarde, što svakako pridonosi povećanju zaposlenosti u ovom području.

Tijekom 2011. godine, sukladno preporukama iz Plana razvitka turističkog kompleksa Palić, intenzivno se radilo na izgradnji komunalne i turističke infrastrukture, održavanju i rekonstrukciji objekata u vlasništvu Grada Subotice, kao i na objektima na kojima je Grad Subotica nositelj prava korištenja, koji predstavljaju kulturnu baštinu i značajni su za turističku infrastrukturu. Tako je izgrađeno 8.500 m² privatnih objekata turističke namjene i legaliziran određeni broj stambeno-poslovnih objekata. Završene su ili su u tijeku investicije rekonstrukcije u objekte: Ženski štrand, Velika terasa, Bagolyvár; popločavanje dijela staza Velikog parka, parking u Ulici Jószeffa Hegedűsa, kanalizacija u ulicama oko jezera, u tijeku je proces preparcelacije zemljišta oko jezera za uspostavljanje zaštitnog pojasa (zelene buffer zone) i dr.

Tijekom 2016. godine je nastavljeno popoločavanje šetališta i završeno betoniranje dijela šetališta ulica oko Velikog parka. Osim toga, završena je I. faza rekonstrukcije termalnog bazena i njegove okolice.

Tijekom 2017. godine realizirani su sljedeći projekti: Rekonstrukcija pješačke staze na Pješčanoj plaži na Paliću, čime se posjetiteljima i lokalnom stanovništvu omogućilo da uživaju u šetnji, odmoru i razgledanju Palića jednako kvalitetno i na istočnom dijelu obale jezera Palić; Radovi na rekonstrukciji košarkaškog terena i izgradnji teretane na otvorenom u dijelu Palića gdje se i nalazi „Park tjelesne kulture“ čime se znatno pridonijelo razvitku sportskog i rekreativnog turizma, ali i unaprjeđenju same turističke ponude Palića; Adaptacija dijela Ljetne pozornice na Paliću, kao objekta od velike važnosti za razvitak turizma, konkretno manifestacijskoga turizma na Paliću, koja je nakon prve faze rekonstrukcije i uređenja odmah stavljena u funkciju, a sredstva za nastavak radova osigurana su i planirani radovi bit će završeni do konca lipnja 2018. godine; Rekonstrukcija Termalnog bazena na Paliću u okviru unaprjeđenja lječilišnog i rekreativnog turizma, i uopće promicanja paličke termo-mineralne vode, pridonijela je povećanju kvalitete turističke ponude a što je, kako su i rezultati pokazali, utjecalo na povećanje broja korisnika Termalnog bazena.

Uređenje i urbano opremanje Velikog parka na Paliću, koje je podrazumijevalo nastavak popločanja staza u Velikom parku i postavljanjem novog urbanog mobilijara, kao i rekonstrukciju istočnog dijela objekta od veoma velike turističke važnosti, konkretno za razvitak MICE turizma-Velika terasa.

U 2017. godini realizirane su planirane aktivnosti u okviru projekta Njemačke banke KFW u suradnji s Gradom Subotica, koje za cilj imaju čišćenje jezera Palić i izgradnju pješačke i biciklističke staze duž jezera Palić. Proces eksproprijacije zemljišta bio je prioritet u 2017. godini, koji je imao za cilj uspostavu pravne osnove za izgradnju staze. Ovaj projekt dugoročnog je karaktera i obavlja se po fazama, a tijekom 2018. godine očekuje se nastavak aktivnosti na eksproprijaciji i početak izgradnje pješačke i biciklističke staze.

Za 2018. godinu osigurana su sredstva za sanaciju dijela mola na Muškom štrandu, kao i za nastavak radova na Ljetnoj pozornici i završetku radova na istočnom krilu Velike terase. U planu su i projekti izgradnje Tornja za veslače i pristupnog mola na Istočnoj obali jezera u cilju unaprjeđenja i razvitka sportskog turizma na Paliću, kao i sredstva neophodna za nastavak rekonstrukcije Termalnog bazena na Paliću i izgradnje SPA Palić, kao i nastavak popločanja u Velikom Parku i duž istočne obale jezera Palić, koji će u mnogome pridonijeti unaprjeđenju turističke ponude Palića i razvitku manifestacijskog, sportskog, lječilišnog i rekreativnog turizma na Paliću.

Planiraju se novosti i na strani zaštite okoliša – djelomična sanacija Krvavog jezera, izvođenje ptičjeg otoka, međunarodnog koridora za ptice, postavljanje filtra između jezera Palić i Krvavog jezera radi zadržavanja neautohtonih riba. U planu je i koegzistiranje zaštićenog područja i turističkog teritorija na primjeru otvaranja tapšinog kanala, prijelaz za posjetitelje i prijelazi za male životinje.

Realizacijom planiranih aktivnosti očekuje se i veća zainteresiranost posjetitelja, turista i lokalnog stanovništva za Palić, što daje zadaću upravitelju da poseban naglasak stavi na unaprjeđenje i povećanje turističke ponude u smislu manifestacija, kao i razvitku kongresnog odnosno MICE turizma, usporedo s razvitkom lječilišnog, odnosno sportsko-rekreativnog turizma.

Konstantnom realizacijom projekata i sustavnim planiranjem daljnjeg razvitka turističkih potencijala Palića, unaprjeđenjem kvalitete turističke ponude i infrastrukture privući će veći broj turista, koji će pridonijeti rastu tražnje za smještajnim kapacitetima i uslugama hotela, hostela i drugih vidova smještaja i usluga (restorani, kafići, kozmetički saloni, i dr.) na Paliću što će se odraziti kako na uvećanje prihoda gospodarskih društava na Paliću, tako i na povećanje prihoda temeljem poreza.

Za daljnji razvitak turističke destinacije Palić, sukladno Programu razvitka turizma regije jezera Palić 2015., neophodno je pomoći i poticati male poduzetnike (pružatelje usluga

smještaja u turističkom dijelu Palića) pri samozapošljavanju, odnosno registraciji soba ili kuća za odmor. Potrebno je poticati postojeće registrirane poduzetnike u zapošljavanju stručnog, obrazovanog kadra za potrebe sektora turizma i ugostiteljstva, poput: recepcionara, sobarica, konobara, pomoćnih radnika u kuhinji, noćnih čuvara i drugog, kako bi se kvalitetom usluge poboljšala primamljivost destinacije Palić. Kvaliteta usluge angažiranih turističkih vodiča će pridonijeti sveukupnom imidžu destinacije.

Suradnja s reprezentativnim sindikatima

Kroz rad Socijalno-ekonomskog vijeća Republike i na lokalnoj razini, kao i zaključivanjem posebnih sporazuma i protokola o suradnji i zajedničkom djelovanju između pojedinih socijalnih partnera, razmjenjivana su mišljenja i usuglašavani stavovi socijalnih partnera o pojedinim pitanjima od zajedničkog interesa gdje sindikati igraju veoma značajnu ulogu a posebno u nastojanjima da se postojeća radna mjesta očuvaju i unaprijedi poštovanje prava zaposlenih, sve sukladno zakonima i europskim standardima.

STANJE I TOKOVI NA LOKALNOM TRŽIŠTU RADA

Osnovni pokazatelji:

Nezaposlenost

Broj nezaposlenih u Subotici na dan 31.12.2017. godine iznosio je 5.858 osoba, od čega je 2.761 osoba ženskoga spola, odnosno 47,13%.

Grad Subotica	prosinac 2013.	prosinac 2014.	prosinac 2015.	prosinac 2016.	prosinac 2017.
Nezaposleni-ukupno	11.442	10.089	8.879	7.528	5.858
Nezaposleni-žene	5.758	4.919	4.183	3.527	2.761
Nezaposleni-žene %	50,32	48,76	47,11	46,85	47,13

Tablica 5. Broj i spolna struktura nezaposlenih u Subotici, po godinama.¹³

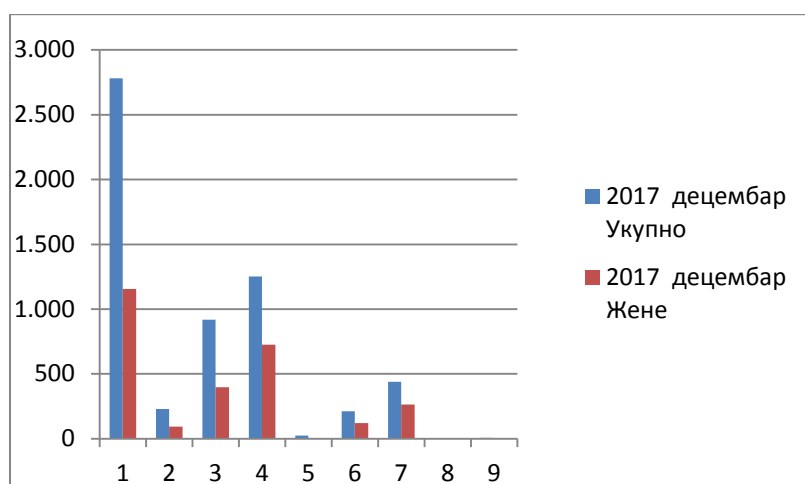
Promatrajući vremensko razdoblje za proteklih pet godina, može se zaključiti da je u gradu izražen trend pada broja nezaposlenih osoba. Isti zaključak se može izvesti i ako se promatra broj nezaposlenih žena i njihov udio u ukupnom broju nezaposlenih osoba.

Stupanj stručne spreme	2016. prosinac		2017. prosinac	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
I.	3.280	1.384	2.781	1.156
II.	324	136	229	94
III.	1.281	513	919	398
IV.	1.700	926	1.253	725
V.	32	10	24	5
VI.	338	203	212	120
VII.	570	353	440	263
VIII.	3	2	0	0
Ukupno	7.528	3.527	5.858	2.761

Tablica 6. Pregled broja nezaposlenih osoba po stupnju stručne spreme u prosincu 2016./2017.¹⁴

¹³ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje – Područni ured Subotica Pregled broja zaposlenih osoba u prosincu od 2013. do 2017. godine.

¹⁴ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje, Pregled broja nezaposlenih osoba po stupnju stručne spreme u prosincu 2017., Subotica, 2017.

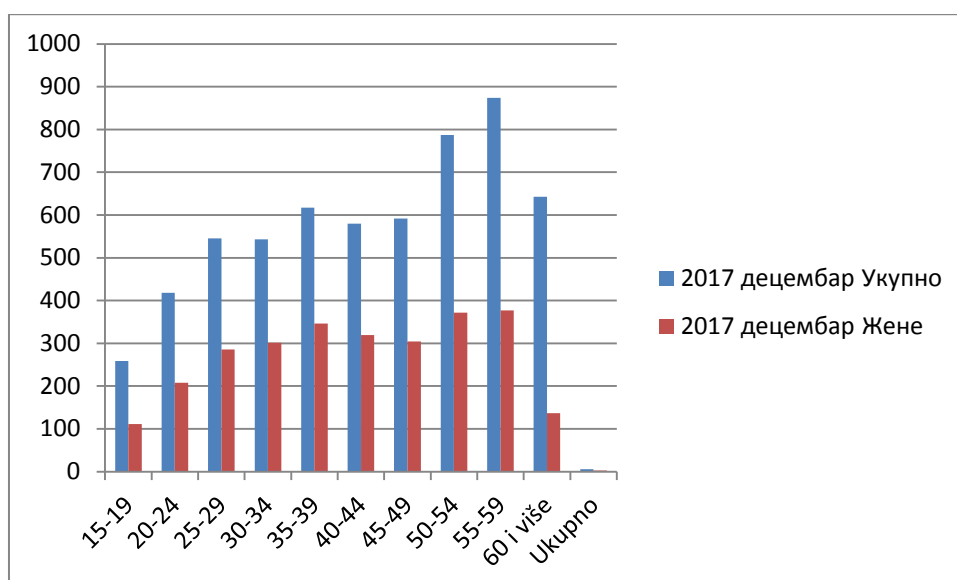
Grafikon 1. Pregled broja nezaposlenih osoba po stupnju stručne спреме uprosincu 2017.

U odnosu na 2016. godinu, struktura nezaposlenih osoba prema stupnju stručne спреме je gotovo ista, tako najviše ima osoba s I. stupnjem stručne спреме 2.781 (47,47%), zatim s IV. stupnjem 1.253 (21,39%), s III. stupnjem 919 (15,68%), sa VII. stupnjem stručne спреме je 440 osoba (7,51%), s II. stupnjem 229 osoba (3,91%), sa VI. stupnjem stručne спреме je 212 osoba (3,61%), broj osoba s V. stupnjem stručne спреме 24 (0,41%).

Dob	2016. prosinac		2017. prosinac	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
15-19	252	94	259	111
20-24	611	277	418	208
25-29	727	395	545	286
30-34	722	383	543	301
35-39	799	434	617	346
40-44	765	427	580	319
45-49	830	425	592	304
50-54	1.044	527	787	372
55-59	1.098	448	874	377
60 i više	680	117	643	137
Ukupno	7.528	3.527	5.858	2.761

Tablica 7. Pregled broja nezaposlenih osoba po dobi u prosincu 2017.¹⁵

¹⁵ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje, Pregled broja nezaposlenih osoba po dobi u prosincu 2017., Subotica, 2017.

Grafikon 2. Pregled broja nezaposlenih osoba po dobi u prosincu 2017.

Prema dobi, najveći udio imaju osobe u grupi u dobi od 55–59 godina 874 osoba (14,92%), slijede osobe odnosno populacija u dobi od 50-54 godine 787 osoba (13,43%), zatim u dobi od 60 i više godina 643 osobe (10,97%), u dobnoj skupini od 35-39 godina evidentirano je 617 osoba (10,53%), dobnu skupinu od 45-49 godina čine 592 osobe (10,10%), slijedi dob 40-44 godina koju čini 580 osoba (9,90%), dobna skupina od 25-29 godina ima 545 osoba (9,30%), dobna skupina od 30-34 godine ima 543 osobe (9,26%), dobna skupina od 20-24 godine 418 osoba (7,13%) i dobna skupina od 15-19 godina ima 259 osoba (4,42%).

Struktura nezaposlenih osoba – teže zaposlive kategorije

Nezaposlena lica		Prethodno radno iskustvo				Ukupan broj lica koja spadaju u ugrožene kategorije	Osobe sa invaliditetom		Mladi (do 30 godina starosti)		Dugoročno nezaposleni		Korisnici novčane naknade u slučaju nezaposlenosti	
		Prvi put traže zaposlenje / bez radnog iskustva		Bili u radnom odnosu / radno angažovani										
Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene		Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
5.858	2.761	1.684	891	4.174	1.870	5.489	407	165	1.222	605	3.526	1.605	334	162

Tehnološki viškovi		Tehnološki viškovi - stariji od 55		Samohrani roditelji		Oba nezaposlena roditelja		Interno raseljena lica		Izbeglice		Korisnici materijalnog obezbeđenja	
Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
512	241	210	73	350	296	410	185	47	23	4	2	1.763	790

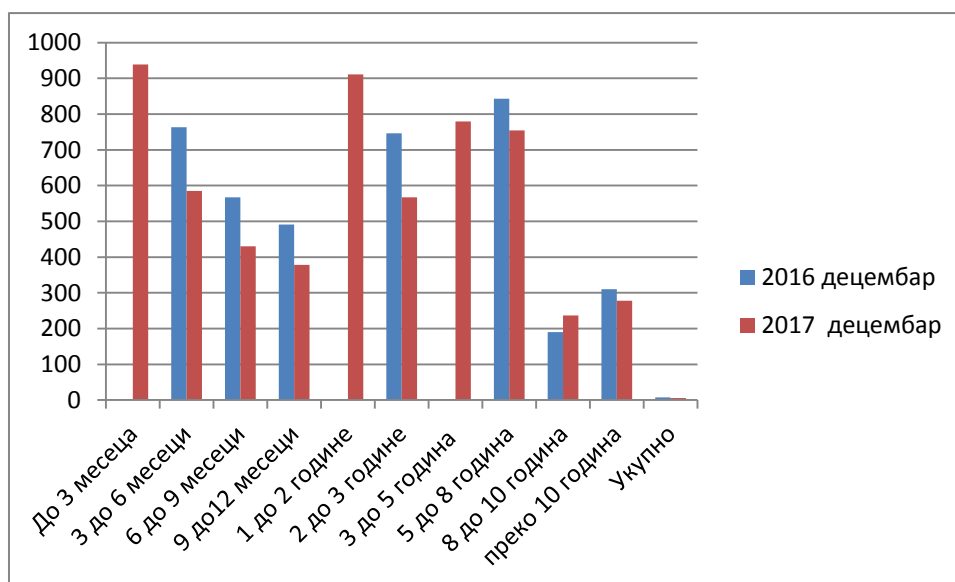
Deca u hraniteljskim porodicama		Povratnici iz inostranstva po sporazumu o readmisiji		Povratnici iz zatvora		Romi		Žrtve trgovine ljudima		Žrtve porodičnog nasilja		Ostale ugrožene kategorije		Lica bez škole ili sa nepotpunom osnovnom školom	
Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
0	0	0	0	1	0	323	159	0	0	0	0	70	25	1.411	598

Tablica 8. Pregled broja nezaposlenih osoba po teže zaposlivim kategorijama u prosincu 2016 ¹⁶

Ukupni broj nezaposlenih osoba u Subotici zaključno s prosincem 2017. godine iznosi 5.858., od čega je broj žena 2.761 odnosno 47,13 %. Ukupni broj osoba koje spadaju u ugrožene kategorije je 5.489, od toga osobe s invaliditetom 407 osoba, mlađi (do 30 godina) 1.222, dugoročno nezaposleni 3.526 osoba.

Duljina čekanja na zaposlenje	2016. prosinac	2017. prosinac
Do 3 mjeseca	1.314	939
3 do 6 mjeseci	763	585
6 do 9 mjeseci	567	430
9 do 12 mjeseci	491	378
1 do 2 godine	1.223	911
2 do 3 godine	746	567
3 do 5 godina	1.081	779
5 do 8 godina	843	754
8 do 10 godina	190	237
preko 10 godina	310	278
Ukupno	7.528	5.858

Tablica 9. Pregled broja nezaposlenih osoba po dobi u prosincu 2016./2017. ¹⁷

Grafikon 3. Pregled broja nezaposlenih osoba po duljini čekanja na zaposlenje 2016./2017.

¹⁶ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje, Pregled broja nezaposlenih osoba po teže zaposlivim kategorijama u prosincu 2016., Subotica, 2016.

¹⁷ Izvor: Nacionalna služba za zapošljavanje, Pregled broja nezaposlenih osoba po dobi u prosincu 2016./2017. godine, Subotica.

Značajni, ali numerički teško mjerljiv pokazatelj promjene u strukturi radno aktivnog stanovništva, koji utječe i na zaposlenost odnosno nezaposlenost, je odljev mladih visokoobrazovanih stručnih kadrova. U tom smislu su potrebne kompleksne i cjelokupne društveno ekonomske mjere koje će podržati rad sa studentima i učenicima završnih godina u podizanju njihovih znanja i sposobnosti za poduzetništvo i stvaranje preduvjeta za poticaj njihova adekvatnog zapošljavanja.

Poseban naglasak treba staviti na jačanje menadžerskih sposobnosti osoba koje se samozapošljavaju, te na poticanje visoko obrazovanih osoba na samozapošljavanje, jer njihovo pokretanje biznisa nosi sa sobom potencijal povećanog zapošljavanja svih ostalih kategorija nezaposlenih. U konkurenciji s globalnim tržištem uspješno se mogu nositi samo ona poduzeća koji raspolažu potrebnim znanjem i menadžerskim vještinama.

Teže zaposlive osobe na tržištu rada

Ranjivost određenih kategorija na tržištu rada dovodi do toga da te kategorije - grupacije dobivaju status teže zaposlive osobe. Stoga ćemo govoriti ujedno i o ranjivosti i o težem zapošljavanju i integriranju na tržište rada određenih kategorija radno sposobnoga stanovništva.

Ranjivost određenih kategorija može biti rezultat utjecaja osobnih, ekonomskih i/ili socijalnih faktora, što ih stavlja u nepovoljni položaj i negativno utječe na život određene grupacije. Faktori kao što su dob, stupanj obrazovanja, invaliditet, spol, etničko porijeklo, socijalni položaj i dr. mogu predstavljati prepreku u ostvarivanju principa jednakih mogućnosti i dostupnosti usluga na tržištu rada.

Zakon o zapošljavanju i osiguranju za slučaj nezaposlenosti propisuje da je teže zaposliv nezaposleni koji zbog zdravstvenog stanja, nedovoljnog ili neodgovarajućeg obrazovanja, socio-demografskih karakteristika, regionalne ili profesionalne neusklađenosti ponude i tražnje na tržištu rada, ili drugih objektivnih okolnosti teže nalazi zaposlenje.

Kada je riječ o tržištu rada, ranjivost se obično određuje prema raznim indikatorima tržišta rada koji su ispod prosjeka u odnosu na ukupno stanovništvo radnog uzrasta rada. Spomenuti indikatori su u slučaju ranjivih kategorija nepovoljniji od odgovarajućih prosječnih vrijednosti za ukupno stanovništvo radnog uzrasta. Indikatori koji se uzimaju u obzir su: stopa nezaposlenosti, stopa zaposlenosti, indikatori koji se odnose na kvalitetu zapošljavanja, stupanj zapošljavanja ranjivih kategorija i udio dugoročno nezaposlenih u ukupnom broju nezaposlenih i dr. To znači da se osobe koje pripadaju ovim kategorijama mogu suočiti suoče s dodatnim preprekama pri ulasku na tržište rada i da im može biti neophodna potpora za uključivanje na tržište rada i pronalaska adekvatnog zaposlenja.

Nacionalna strategija zapošljavanja za razdoblje 2011.-2020. utvrđuje posebno osjetljive kategorije na tržištu rada koje trebaju biti primarni korisnici mjera aktivne politike zapošljavanja. U tu kategoriju spadaju: Romi, osobe s invaliditetom, ruralno stanovništvo, osobe bez kvalifikacija/obrazovanja, žene, mladež (15-30 godina), starije osobe (preko 50 godina života), dugoročno nezaposleni (osobe su tražitelji zaposlenja dulje od 12 mjeseci a posebno su naglašeni oni koji posao traže dulje od 18 mjeseci), višak zaposlenih, korisnici novčane naknade, korisnici novčane socijalne potpore, samohrani roditelji, djeca bez roditeljske skrbi, žrtve obiteljskoga nasilja, žrtve trgovine ljudima, interno raseljene osobe, izbjegle osobe, povratnici iz zatvora i drugi.

Nacionalni akcijski plan zapošljavanja se izrađuje na godišnjoj razini i on je sukladan Nacionalnoj strategiji 2011.-2020. Svake godine kategorije teže zaposljivih osoba u imaju prioritet prilikom uključivanja u mjere aktivne politike zapošljavanja.

U 2018. godini **teže zaposlive osobe** koje će imati prioritet pri uključivanju u mjere aktivne politike zapošljavanja kako na razini Republike Srbije tako i na području Grada Subotice su:

- mladi do 30 godina života,
- žene,
- viškovi zaposlenih,
- stariji od 50 godina,
- osobe bez kvalifikacija i niskokvalificirani,
- osobe s invaliditetom,
- Romi,
- radno sposobni korisnici novčane socijalne potpore,
- korisnici novčane naknade,
- dugoročno nezaposleni (na evidenciji dulje od 12 mjeseci a osobito nezaposlene osobe koje traže posao dulje od 18 mjeseci),
- mladi u dobi do 30 godina sa statusom djece palih boraca,
- mladi u dobi do 30 godina koji su imali/imaju status djeteta bez roditeljske skrbi,
- žrtve trgovine ljudima i
- žrtve obiteljskoga nasilja.

U programe i mjere aktivne politike zapošljavanja u 2018. godini uključivat će se i **ostale teže zaposlive osobe** iz posebno osjetljivih kategorija nezaposlenih kao što su: ruralno stanovništvo, izbjegle i raseljene osobe, povratnici prema sporazumu o readmisiji, samohrani roditelji, supružnici iz obitelji u kojoj su oba supružnika nezaposlena, roditelji djece sa smetnjama u razvoju i sl.

U Nacionalnom akcijskom planu zapošljavanja za 2018. godinu prioritet za uključivanje u mjere aktivne politike zapošljavanja imaju teže zaposlive osobe. **Posebno su ugrožene osobe koje** se istodobno suočavaju s više faktora ranjivosti/otežane zaposlivosti. Određenim programima i mjerama aktivne politike zapošljavanja potiče se ravnopravniji položaj ovih osoba na tržištu rada.

Višak zaposlenih

Prema članku 153. Zakona o radu, poslodavac je dužan donijeti program rješavanja viška zaposlenih, ako utvrdi da će zbog tehnoloških, ekonomskih ili ustrojbenih promjena u okviru razdoblja od 30 dana doći do prestanka potrebe za radom zaposlenih na neodređeno vrijeme i to za najmanje: 10 zaposlenih kod poslodavca koji ima u radnom odnosu više od 20, a manje od 100 zaposlenih na neodređeno, 10% zaposlenih kod poslodavca koji ima u radnom odnosu najmanje 100 a najviše 300 zaposlenih na neodređeno i 30 zaposlenih kod poslodavca koji ima u radnom odnosu preko 300 zaposlenih na neodređeno. Program je dužan donijeti i poslodavac koji utvrdi da će doći do prestanka potrebe za radom iz navedenih razloga najmanje 20 zaposlenih u okviru razdoblja od 90 dana, bez obzira na ukupni broj zaposlenih kod poslodavca. Kod programa rješavanja viškova zaposlenih, poslodavac je sukladno članku 154. Zakona o radu, dužan prije donošenja programa u suradnji s reprezentativnim sindikatom i republičkom organizacijom nadležnom za zapošljavanje, poduzeti odgovarajuće mjere za novo zapošljavanje viška zaposlenih. U tom smislu NSZ ima obvezu izraditi dokument – Mišljenje i prijedlog mjera za zapošljavanje viška zaposlenih i da to sugerira poslodavcu koji radi program rješavanja viška zaposlenih, a također se navode i aktivne mjere koje poduzima NSZ – koje su aktualne i na raspolaganju, novo zapošljavanje ili samozapošljavanje, mogućnost korištenja posredničkih usluga, subvencija, obuka i slično.

Područni ured NSZ u Subotici je tijekom 2017. godine donio Prijedlog mjera za sprječavanje broja otkaza ugovora o radu i mjera za novo zapošljavanje viška zaposlenih po prijedlogu programa za rješavanje viška zaposlenih kod poslodavaca - Veterinarski zavod „Subotica“ DD Subotica i D.O.O. „Gloria“ Subotica. Veterinarski zavod „Subotica“ DD Subotica s ukupnim brojem zaposlenih na neodređeno vrijeme od 226 iskazao je višak zaposlenih od 39 osoba. D.O.O. „Gloria“ Subotica s ukupnim brojem zaposlenih na neodređeno vrijeme od 26 iskazalo je višak zaposlenih od 15 osoba. Što znači je Područni ured Subotica donio Prijedloge mjera za sprječavanje broja otkaza ugovora o radu i mjera za novo zapošljavanje za 54 osobe iskazanih kao višak zaposlenih kod dva poslodavca.

Žene na lokalnom tržištu rada

Prema rezultatima popisa stanovništva iz 2011. godine na području grada Subotice živjelo je 141.554 stanovnika. U ukupnom broju stanovnika, broj žena iznosio je 73.514 u odnosu na broj muškaraca koji je 68.040. Veliki broj radno sposobnih žena radi u zoni takozvane „sive“ ekonomije, na povremenim poslovima, na zamjeni, kao radnice kod kuće, kao neplaćene ili manje plaćene od muškaraca i time njihova društvena isključenost biva složenija. Možemo govoriti o pojavi „staklenog stropa“ u društvu koji proizlazi kao konačni rezultat ekonomske i socijalne neravnopravnosti spolova. Ona se ogleda u nekoliko grupa faktora koje proistječu jedni iz drugih:

1. ukorijenjeni stavovi prema muškoj i ženskoj ulozi u društvu, koji često određuju razinu i smjer obrazovanja mladih žena,
2. segregacija zanimanja po spolu (tradicionalno ženska zanimanja su manje plaćena, manje kompleksna i navodno zahtijevaju manje sposobnosti, a i u onim područjima gdje rade većinom žene – muškarci su na rukovodećim položajima),
3. nejednako plaćanje muškaraca i žena za isti posao u korist muškaraca, bez obzira na usvojenu zakonsku regulativu (Zakon o rodnoj ravnopravnosti),
4. poteškoće žena u usklađivanju poslovnih i privatnih obveza.

Iako su razlike u stopama zaposlenosti i aktivnosti i dalje veoma velike, postoji trend postupnog smanjivanja. Smanjivanje razlika u osnovnim indikatorima zapošljavanja muškaraca i žena evidentirano u razdoblju od 2006. godine, ukazuje da aktivna politika zapošljavanja koju provodi Republika Srbija i poticanje zapošljavanja žena daje pozitivne rezultate. Do sada je kriza imala najveći utjecaj na djelatnosti, poput građevinskog sektora i prerađivačke industrije u kojima su zastupljeni „muški poslovi“. Iz tih razloga potrebno je nastaviti rodno ravnopravno provođenje mjera aktivne politike zapošljavanja s posebnom pažnjom na uključivanje žena u mjere.

Opći indikatori nepovoljnog položaja žena su:

- ekonomska ovisnost,
- nezaposlenost i problem zaštite prava zaposlenih,
- rodni stereotipi u društvu, na poslu i snažni socijalni pritisak,
- besplatni rad/privređivanje žena na selu, i u prigradskim naseljima s karakteristikama ruralnog područja,
- loša koordinacija između različitih institucija i organizacija,
- neprovedba Zakona o rodnoj ravnopravnosti i Konvencije o pravima žena,
- problemi u usklađivanju privatnih i profesionalnih uloga žena,

► nedovoljna educiranost žena u svezi sa svojim pravima.

Na evidenciji NSZ od 5.858 nezaposlenih osoba na području grada Subotice, 2.761 osoba su žene (47,13%).

Ciljna skupina: Žene	Subotica	
	Ukupno	%
Ukupno	2.761	100,00%
I. stupanj stručne spreme	1.156	41,87
II. stupanj stručne spreme	94	3,40
III. stupanj stručne spreme	398	14,41
IV. stupanj stručne spreme	725	26,25
V. stupanj stručne spreme	5	0,18
VI-1 stupanj stručne spreme	73	2,64
VI-2 stupanj stručne spreme	47	1,70
VII-1 stupanj stručne spreme	231	8,36
VII-2 stupanj stručne spreme	2	0,07

Tablica 10. Pregled nezaposlenih žena po stupnju stručne spreme

Struktura nezaposlenih žena prema stupnju stručne spreme je sljedeća: najviše nezaposlenih osoba je s I. stupnjem stručne spreme 1.156 (41,87%), zatim s IV. stupnjem 725 (26.25%), s III. stupnjem 398 (14,41%), sa VII. stupnjem stručne spreme je 231 osoba (8,36%), s II. stupnjem 94 osobe (3,40%) sa VI. stupnjem stručne spreme je 47 osoba (8,36%), dok je najmanji broj nezaposlenih žena s V. stupnjem stručne spreme – 5 (0,18%).

Samozapošljavanje žena

Samozapošljavanje je jedna od mjera aktivne politike zapošljavanja namijenjena nezaposlenim osobama s evidencije koje imaju namjeru pokrenuti samostalni posao i baviti se privatnim poduzetništvom. Značajni udio u programima samozapošljavanja na području grada imaju i žene. Neophodan uvjet za korištenje subvencija za samozapošljavanje, osim nezaposlenosti, jest i pohađanje obuke iz poduzetništva. Sve osobe koje žele sudjelovanje u programu samozapošljavanja obvezne su završiti instruktivnu obuku iz područja poduzetništva u organizaciji NSZ, nakon čega ispunjavaju uvjete za konkuriranje. Tijekom 2017. godine na području grada obuku je završilo 185 nezaposlenih osoba, od toga 100 žena ili 54,00 %, što je

više od polovice ukupnoga broja, odnosno udio je veći za 5% u odnosu na prethodnu godinu i na prosječno istoj razini kao i ranijih godina.

Kod programa samozapošljavanja udio žena u ukupnom broju osoba koje su pokrenule samostalni posao jest 66%, što je za 20% više u odnosu na prethodnu godinu i najveći do sada.

Poduzetnice su najviše registrirale radnje iz područja različitih vrsta usluga, poput frizersko-kozmetičarskih, ugostiteljskih, zdravstvenih, računovodstveni i revizorski poslovi, zatim u proizvodnoj djelatnosti – proizvodnja odjeće i trgovačkoj djelatnosti, dok su druge djelatnosti vrlo malo zastupljene. Ovakav trend razvitka usluga se zadržava na istoj razini već nekoliko godina i nije se značajno mijenjao. Zapažen je blagi porast žena poduzetnica u području proizvodnje.

U okviru ženskog poduzetništva posebnu skupinu čine agropoduzetnice koje započinju svoje male ekonomske inicijative na lokacijama u prigradskim naseljima čija se ekonomija i razvitak u prvom redu temelje na poljoprivredi. Ovi poduzetnički poduhvati se pokreću u području diversifikacije poljoprivredne proizvodnje (uzgajanje novih sorti biljaka, organska proizvodnja), prerade mlijeka, voća i povrća, suvremenih oblika bavljenja stočarstvom, u etno poduzetništvu kao i inicijativama u seoskom turizmu.

Iako se ova vrst poduzetništva u većini slučajeva obavlja u okviru gospodarstava (registriranih), ona ipak spada u kategoriju samozapošljavanja žena, koju treba podržati s posebnim obzirom na činjenicu da u ovim prigradskim naseljima živi 30% stanovništva grada Subotice od čega najmanje polovicu čine žene.

Drugi razlog za potporu samozapošljavanju žena u ruralnim područjima Subotice čine opredjeljenja u okviru Strategije lokalnog održivog razvitka (SLOR) koja naglašavaju važnost unaprjeđenja poljoprivrede i seoskog turizma kao bitnih razvojnih potencijala grada. Prema novim istraživanjima (SeCons i Femina Creativa, UN Women) žene su glavne inicijatorice novih ideja i predstavljaju vodeću snagu u preobražaju ruralne ekonomije.¹⁸

Osim programa samozapošljavanja, žene su imale značajni udio i u drugim programima i mjerama aktivne politike zapošljavanja, u programima javnih radova i programima subvencije za otvaranje novih radnih mjesta.

U programima subvencije za otvaranje novih radnih mjesta udio žena je 49%, odnosno manje od prethodne godine. U programima javnih radova u 2017. godini udio žena iznosi 39,50%, što je također nešto manje u odnosu na prethodnu godinu, za 10%.

---

¹⁸ Prema polaznoj studiji o poduzetništvu žena u Srbiji (SeCon UN Women) i istraživanjima Femine Creative, urbano žensko poduzetništvo je u stagnaciji odnosno opadanju, dok je poduzetništvo žena sa sela u porastu s mnogo zanimljivih novih ideja.

U pripremi je Strategija APV za poboljšanje položaja seoskih žena u Vojvodini, što bi trebalo otvoriti nove mogućnosti u ovim područjima.

Ako se promatra udio žena unatrag nekoliko godina u svim mjerama aktivne politike zapošljavanja, udio žena je na razini višegodišnjeg prosjeka, odnosno konstantno oko polovice ukupnoga broja osoba uključenih u mjere.

Osobe s invaliditetom na lokalnom tržištu rada

Osobe s invaliditetom se svakodnevno suočavaju s cijelim nizom prepreka kada je riječ o njihovu zapošljavanju, počevši od predrasuda, pa sve do arhitektonskih barijera i to na svakom koraku. Da bi osobe s invaliditetom mogle ispunjavati osnovne egzistencijalne potrebe njima se mora omogućiti pravo na rad, te su potrebne minimalne izmjene u pogledu radnog prostora i unaprjeđenja mogućnosti pristupa radnom mjestu. Člankom 24. Zakona o zapošljavanju i profesionalnoj rehabilitaciji osoba s invaliditetom,¹⁹ nametnuta je obveza zapošljavanja osoba iz ove populacije za sve poslodavce koji imaju više od 20 radnika. Uz pomoć spomenutih zakonskih odredba, određeni broj osoba s invaliditetom se uključio u svijet rada, ali to je i nadalje nedovoljno.

Subotica ima težnju postati grad koji će se u potpunosti prilagoditi osobama s invaliditetom, tako da se posljednjih godina velika pozornost posvećuje inkluziji, kako bi osobe s invaliditetom postale aktivni članovi zajednice, koji će svojim potencijalom pridonijeti razvitku grada. Primjeri pozitivne prakse 2014., 2015., 2016. i 2017. godine su pokazali da osobe s invaliditetom mogu uspješno raditi i postizati predviđene rezultate, razlike su identificirane u načinu rada i prilagodbi poslovnog prostora.

Međutim, poslodavci su samo posljednji korak u uključivanju osoba s invaliditetom na tržište rada. Cjelokupni proces obrazovanja treba biti prilagođen i osobama s invaliditetom u stjecanju potrebnog znanja i kvalifikacija koje tržište iziskuje.

Grad	Broj nezaposlenih		Broj nezaposlenih OSI		% udjela OSI u Ukupnoj nezaposlenosti	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	5.858	2.761	407	165	6,95	5,98

Tablica 11. Pregled broja nezaposlenih osoba s invaliditetom i njihov % udio u ukupnoj nezaposlenosti u Subotici

Na evidenciji Subotičkog područnog ureda NSZ je evidentirano 407 osoba s invaliditetom, od toga su 165 žene (40,54%), dok je 242 osoba muškoga spola.

¹⁹ Izvor: http://www.nsz.gov.rs/live/digitalAssets/0/327_zakon_o_profesionalnoj_rehabilitaciji.pdf (20.01.2018.)

Ciljna skupina: Osobe s invaliditetom	Subotica			
	Ukupno	%	Žene	%
Ukupno	407	100,00%	165	100,00%
I. stupanj stručne spreme	176	43,24	61	36,97
II. stupanj stručne spreme	53	13,02	22	13,33
III. stupanj stručne spreme	84	20,63	45	27,27
IV. stupanj stručne spreme	67	16,46	29	17,57
V. stupanj stručne spreme	3	0,74	0	0
VI-1 stupanj stručne spreme	9	2,21	1	0,60
VI-2 stupanj stručne spreme	3	0,74	1	0,60
VII-1 stupanj stručne spreme	11	2,70	5	3,03
VII-2 stupanj stručne spreme	1	0,74	1	0,60

Tablica 12. Pregled nezaposlenih osoba s invaliditetom po stupnju stručne spreme

Prema stupnju stručne spreme situacija je sljedeća: najviše ima osoba s I. stupnjem stručne spreme 176 (43,24%), zatim s III. stupnjem stručne spreme 84 osoba (20,63%), s IV. stupnjem stručne spreme 67 osoba (16,46%), s II. stupnjem stručne spreme je 53 osobe (13,02%), sa VI. stupnjem stručne spreme 12 osoba (2,95%), sa VII. stupnjem stručne spreme 12 osoba (2,95%) i s V. stupnjem stručne spreme 3 osobe (0,74%).

Opći indikatori nepovoljnog položaja osoba s invaliditetom na tržištu rada su:

- ▶ ekonomska ovisnost i nemogućnost da se iz te ovisnosti izađe vlastitim snagama,
- ▶ arhitektonske barijere,
- ▶ predrasude i socijalna izoliranost,
- ▶ slaba mobilnost koja dovodi do gubitaka u socijalnim kontaktima, teškoće u radnoj adaptaciji,
- ▶ nedovoljna osjetljivost poslodavaca za potrebe i mogućnosti radnoga angažiranja.

Principi usmjereni protiv diskriminacije koji imaju za cilj jačanje svijesti društva o potrebi inkluzije osoba s invaliditetom, kao i o njihovim jednakim pravima, koja su univerzalna i vrijede za sve su:

- povećanje poštovanja različitosti kroz individualna prava,
- socijalni pristup i uklanjanje barijera,
- poticanje inkluzije kroz zapošljavanje,
- potpora procesu socijalne integracije,

- jačanje i širenje socijalnih struktura koje sadrže participativnost,
- podizanje razine obaviještenosti i podizanje svijesti javnoga mnijenja.

Ono što je karakteristično za osobe s invaliditetom jest da se samo mali broj osoba zapošljava u okviru svoje kvalifikacije ili stručne spreme, nego se zapošljavaju prema svojim očuvanim psihofizičkim mogućnostima.

Grad	Broj zaposlenih sa evidencije		Broj zaposlenih OSI sa evidenciji		% udio OSI u Ukupnom zapošljavanju	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	3.706	1.913	191	83	5,16	4,34

Tablica 13. Zapošljavanje osoba s invaliditetom i njihov % udio u ukupnom zapošljavanju u Subotici (od 01. 01. 2017. do 31. 12. 2017. godine)

Od početka godine zaključno s 31. 12. 2017. godine u Subotici je zaposlena 191 osoba s invaliditetom, od toga 83 žene (43,45%), kroz javne radove u 2017. godini Grad Subotica je omogućio da budu zaposlene i osobe s invaliditetom, te je pružena potpora i putem implementacije projekata iz područja socijalne skrbi.

Mladi na lokalnom tržištu rada

Mladima na tržištu rada u Subotici, iako često mogu imati prednost pri zapošljavanju, nedostatak radnoga iskustva otežava proces prvog zaposlenja tako da je postotak onih koji prvi put traže posao iznimno visok. Dio populacije mladih nema razvijenu svijest o potrebi samostalnog razvitka karijere. Nedostatak vještina identificiran je u sljedećim područjima: predstavljanje poslodavcima kroz pisanje radne biografije, kao i vođenje intervjua s poslodavcem i u okviru toga potrebno je razvijati različite stilove nastupa na intervjuima. S druge strane, mladi su prilagodljivi i mobilni što kreira preduvjete lakšeg zapošljavanja izvan mjesta boravka, i u sredinama koje su orijentirane na kadar s visokom stručnom spremom.

Dostignuta razina obrazovanja mladih je relevantan strukturni indikator razine obrazovanja jednog dijela kontingenta radne snage koji u bliskoj budućnosti određuje razvojni potencijal zemlje.

Grad	Broj nezaposlenih		Broj nezaposlenih Mladih (do 30 godina)		% udio mladih (do 30 godina) u ukupnoj nezaposlenosti	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	5.858	2.761	1.222	605	20,86	21,91

Tablica 14. Pregled broja nezaposlenih Mladih (do 30 godina) i njihov % udio u ukupnoj nezaposlenosti u Subotici

Tijekom 2017, godine na evidenciji NSZ – Područni ured u Subotici, nezaposlenih osoba mlađih od 30 godina bilo je 1.222 odnosno 20,86% ukupne populacije nezaposlenih. Od ukupnoga broja nezaposlenih koji spadaju u grupu mladi (do 30 godina) 10,32% su osobe ženskoga spola.

Ciljna skupina: Mladi (do 30 godina)	Subotica			
	Ukupno	%	Žene	%
UKUPNO	1.222	100,00%	605	100,00%
I. stupanj stručne spreme	547	44,76	231	38,18
II. stupanj stručne spreme	25	2,04	9	1,48
III. stupanj stručne spreme	138	11,29	55	9,09
IV. stupanj stručne spreme	297	24,30	174	28,76
V stupanj stručne spreme	1	0,08	1	0,16
VI-1 stupanj stručne spreme	3	0,24	1	0,16
VI-2 stupanj stručne spreme	46	3,76	32	5,29
VII-1 stupanj stručne spreme	165	13,50	102	16,86
VII-2 stupanj stručne spreme	0	0	0	0

Tablica 15. Pregled nezaposlenih mladih (do 30 godina) po stupnju stručne spreme

Najviše nezaposlenih mladih je bilo bez završene osnovne škole, odnosno s I. stupnjem stručne spreme 44,76%, zatim, s IV. stupnjem stručne spreme spreme 24,30%, dok je s III. stupnjem stručne spreme 11,29%, sa VII. stupnjem stručne spreme 13,50%.

Analiza zapošljavanja mladih pokazuje da se najčešće zapošljavaju kroz fleksibilne oblike rada na honorarnim, privremenim i povremenim poslovima, izvan prostorija poslodavca i da rade za niže zarade.

Grad	Broj zaposlenih s evidencije		Broj zaposlenih mladih (do 30 godina) sa evidencije		% udio mladih (do 30 godina) u Ukupnom zapošljavanju	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	3.706	1.913	1.293	690	34,89%	36,07%

Tablica 16. Zapošljavanje mladih (do 30. godine) i njihov % udio u ukupnom zapošljavanju u Subotici (od 01. 01. 2017. do 31. 12. 2017.)

S evidencije NSZ od početka godine do 31. 12. 2017. godine u Subotici se zaposlila 1.293 mlada osoba, od čega 690 žena.

Programi koji se realiziraju od strane Nacionalne službe za zapošljavanje pružaju mladima priliku da uspješnije startaju na tržištu rada nudeći mogućnost stjecanja radnog iskustva, dodatnog osposobljavanja za konkretni posao, financijskim poticanjem poslodavaca za zapošljavanje ili u svojstvu pokretanja vlastitoga biznisa. Kao poduzetnici mladi se gotovo isključivo odlučuju za pružanje usluga, žene za kozmetičarske i frizerske usluge, dok su muškarci neprikosnoveni u novim tehnologijama, kao što su izrada i održavanje programa za kompjutore i u pružanju usluga u obrtništvu, kao što su ličilačko-soboslikarske usluge.

Jedan od programa aktivne politike zapošljavanja je i subvencioniranje poslodavaca za **otvaranje novih radnih mjesta**, gdje se za zapošljavanje mladih osim osnovnog iznosa daje i dodatni novčani iznos. Jedna od prioritetnih kategorija kod ove vrste subvencije jesu mladi do 30 godina. Temeljem programa subvencioniranja poslodavaca za otvaranje novih radnih mjesta u 2017. godini zaposleno je 33 osobe iz ove kategorije. U usporedbi s prethodnom godinom, značajno je smanjen udio mladih zaposlenih kroz navedenu mjeru, za oko 50%.

Programi stručne prakse je program namijenjen mladima koji su prvi put radno angažirani u struci koju su stekli tijekom redovitoga školovanja. Osobe se po ovom programu najčešće zapošljavaju u području školstva i socijalne skrbi, kao i u administrativnim zanimanjima i medicini. Tijekom 2017. godine ovim programom obuhvaćeno je 50 osoba i sve su iz kategorije osoba mlađih od 30 godina. Za razliku od toga, ni jedna mlada osoba s invaliditetom nije bila uključena u program stručne prakse.

Osobe starije od 45 godina

Rast stope nezaposlenosti u dobnoj skupini od 45 godina linearno se povećava iz godine u godinu. Razlozi za to su: veliki broj neuspjelih privatizacija, odlazak poduzeća u stečaj, smanjenje broja zaposlenih uslijed ekonomskih poteškoća u poslovanju tvrtki, zatim poticanje zapošljavanja osoba do 30 godina života, nedostatka adekvatnih znanja i vještina.

U dobnoj skupini preko 45 godina u Subotici ima 2.896 osoba (49,44%), od toga žena 1.190 (43,1%), što navodi na zaključak da u ovoj kategoriji ima više muškaraca nego žena. Podatci pokazuju da je većina osoba ove dobne skupine iz zaposlenosti prešla u neaktivnost iz raznih razloga kao što su: gubljenje motivacije za aktivno traženje posla jer se poslodavci uglavnom odlučuju za mlađu radnu snagu, nedovoljno znanje i samim tim smanjena mogućnost za zapošljavanje. Iz spomenutih razloga udio osoba preko 45 godina u dugoročnoj nezaposlenosti i dalje se nastavlja povećavati. U Lokalnom akcijskom planu zapošljavanja za 2011. godinu kao posebno osjetljive skupine na tržištu rada u Subotici su identificirane žene, mladi, osobe s invaliditetom i Romi. Lokalnim akcijskim planom zapošljavanja za 2012., 2013., 2014. a i za 2015. godinu, ova lista se proširuje osobama preko 45 godina, zbog brojnih okolnosti koje im otežavaju zapošljavanje na lokalnom tržištu rada. U 2016. i 2017. godini naglasak prilikom stvaranja uvjeta za novo zapošljavanje treba dati zapošljavanju starijih od 50 godina kao najugroženijoj skupini nezaposlenih.

Romi na lokalnom tržištu rada

Romska populacija čini grupu najdublje ranjivosti i isključenosti na lokalnom i republičkom tržištu rada. Ukupna zastupljenost romske nacionalne manjine na evidenciji subotičkog Područnog ureda NSZ je 323 osoba, od toga 159 žena. Podatak ne odražava realno stanje, s obzirom na to da određeni broj Roma ne želi ili ne naglašava svoju nacionalnu pripadnost prilikom prijave na evidenciju NSZ. Prema podacima Edukativnog centra Roma, broj radno sposobnih i aktivnih odraslih Roma u Subotici je 1.850 osoba. Po popisu stanovništva iz 2011. godine na području Subotice se 2.959 osoba izjasnilo da su pripadnici romske nacionalne manjine. Ovaj podatak se slaže s procjenama Edukativnog centra Roma (ECR) o broju romske zajednice iz 2006. godine. U radno sposobno stanovništvo ECR je evidentirao i djecu od 1996. godišta pa naviše. Podatci ECR su sljedeći:

Majka/Skrbnik		Otac/Skrbnik	
Ukupni broj majki u evidenciji:	560	Ukupni broj očeva u evidenciji	556
Završeno obrazovanje:		Završeno obrazovanje:	
Bez završene osnovne škole	417	Bez završene osnovne škole	289
Niže obrazovanje	41	Niže obrazovanje	72
Osnovna škola	81	Osnovna škola	134
Srednja škola	19	Srednja škola	57
Više obrazovanje	2	Više obrazovanje	4
Zaposlenje:		Zaposlenje:	
Nezaposlena	539	Nezaposlena	425
Redovito zaposlenje	4	Redovito zaposlenje	10

Samostalna djelatnost	6	Samostalna djelatnost	22
Povremeno/sezonsko zaposlenje	10	Povremeno/sezonsko zaposlenje	83
Drugo	1	Drugo	16

Tablica 17. Pregled romske populacije u obrazovanju i zapošljavanju²⁰

Utjecaj tradicionalnog načina života utječe na opća zapažanja o stanju romske zajednice, veoma mali broj osoba uključen je u aktivno traženje posla, žene romske nacionalnosti su opredijeljene za rađanje i podizanje djece, nedovoljna je upućenost populacije u mogućnosti ostvarivanja prava i obveza kod javnih i državnih institucija, postoje predrasude kod poslodavaca kada je riječ o zapošljavanju i dr. Postoje brojne druge teškoće vezane za zapošljavanje i poboljšanje položaja Roma na lokalnom tržištu rada i one su uvjetovane spletom složenih socijalnih, ekonomskih, političkih i mnogih drugih okolnosti. Najveći broj pripadnika romske nacionalne manjine živi u uvjetima ekstremnog siromaštva i veoma lošeg standarda, osobito u zdravstveno-higijenskom smislu, često ne posjeduju osobne dokumente, nemaju zdravstveno i socijalno osiguranje, niskog su obrazovanja. Određeni broj Roma ne poznaje službeni jezik, a mali broj ima završeno osnovno obrazovanje, s veoma ograničenim mogućnostima da stekne više obrazovanje od osnovnog. Većina je nezaposlena, a zaposleni obavljaju najmanje kvalificirane i plaćene poslove. Vještine stječu samostalno na nekvalificirani i nespecijalistički način što doprinosi nekonkurentnom položaju na tržištu rada i ostvarivanju minimalnih zarada. Pozitivno je što se mladi Romi uključuju u školu za obrazovanje odraslih, jer tržište rada nije spremno prihvatiti povećan broj nekvalificirane radne snage.

U 2017. godini, manji broj osoba romske nacionalnosti s područja grada Subotice se uključilo u mjere aktivne politike zapošljavanja. Tako je 3 osobe uključeno u program javnih radova, što je veoma mali broj. Analiza pokazuje da je veoma mali broj osoba romske nacionalnosti uopće uključen u mjere APZ. Kada je riječ o adekvatnim mjerama u 2018. godini usmjerenim ka pripadnicima romske nacionalne manjine, neophodno je usporedo raditi na inkluziji i izvan tržišta rada, odnosno, na tretiranju korena njihove socijalne isključenosti – stanovanju, obrazovanju, zdravstvu, uspostavljanju međuetničkih odnosa i sl.

Grad	Broj nezaposlenih		Broj nezaposlenih Roma		% udio Roma u ukupnoj nezaposlenosti	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	5.858	2.761	323	159	5,51	5,76

Tablica 18. Pregled broja nezaposlenih Roma i njihov % udio u ukupnoj nezaposlenosti u Subotici

²⁰ Izvor: Edukativni centar Roma, Subotica, 2012.

Broj nezaposlenih Roma na dan 31. 12. 2017. godine, iznosio je 323 osoba, od čega 68,53% ili 159 žena. U ukupnoj nezaposlenosti u Subotici imaju udio od 5,51%.

Ciljna skupina: Romi	Subotica			
	Ukupno	%	Žene	%
Ukupno	323	100,00%	159	100,00%
I. stupanj stručne spreme	305	94,43	154	96,85
II. stupanj stručne spreme	2	0,62	1	0,63
III. stupanj stručne spreme	5	1,55	1	0,63
IV. stupanj stručne spreme	8	2,48	2	1,26
V stupanj stručne spreme	0	0	0	0
VI-1 stupanj stručne spreme	0	0	0	0
VI-2 stupanj stručne spreme	1	0,31	0	0
VII-1 stupanj stručne spreme	2	0,62	1	0,63
VII-2 stupanj stručne spreme	0	0	0	0

Tablica 19. Pregled nezaposlenih Roma po stupnju stručne spreme

Najviše nezaposlenih Roma bilo je bez završene osnovne škole, odnosno s I. stupnjem stručne spreme 94,43%.

Nestručnih nezaposlenih Roma je bilo 96,6%, dok je 3,4% nezaposlenih bilo iz kategorije stručnih, od čega najviše s IV. stupnjem 2,48% i s III. stupnjem 1,55%.

Grad	Broj zaposlenih s evidencije		Broj zaposlenih Roma s evidencije		% udio Roma u ukupnom zapošljavanju	
	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Ukupno	Žene
Subotica	3.706	1.913	31	11	0,84	0,57

Tablica 20. Zapošljavanje Roma i njihov % udio u ukupnom zapošljavanju u Subotici (od 01. 01. 2017. do 31. 12. 2017. godine)

Tijekom 2017. godine, s evidencije NSZ-a u Subotici su se zaposlio 31 Rom, od čega 11 žena ili 35,48%.

Imajući u vidu stanje i kretanja na tržištu rada, kao i karakteristike registrirane nezaposlenosti Programom ekonomskih reformi za razdoblje od 2016. do 2018. godine (ERP)²¹, koji je ključni dokument za planiranje i praćenje ekonomskih procesa, u okviru području Zaposlenost i tržište rada, utvrđena je Prioritetna strukturna reforma 14. - Unaprjeđenje djelotvornosti mjera aktivne politike zapošljavanja s posebnim naglaskom na mlade, viškove i dugoročno nezaposlene. Navedena reforma usmjerena je ka unaprjeđenju metoda i tehnika savjetodavnog rada s nezaposlenim osobama, koji je od ključnog značaja za procjenu zaposlivosti svake pojedinačne osobe, sukladno njenim karakteristikama (stupanj obrazovanja, radno iskustvo, dodatna znanja i vještine, pol i dr.), kao i karakteristikama tržišta rada, radi uključivanja u mjere aktivne politike zapošljavanja koje će najviše pridonijeti njenoj konkurentnijoj integraciji ili reintegraciji na tržište rada.

U narednom razdoblju posebna pozornost bit će usmjerena na Odluku Vijeća EU od 5. listopada 2015. godine o smjernicama za politike zapošljavanja država članica za 2015. godinu, koje su dio integriranih smjernica Europa 2020., a odnose se na:

1) Poticanje potražnje za radnom snagom, odnosno stvaranje kvalitetnih radnih mjesta, jačanje poduzetništva i malih i srednjih poduzeća, uz poboljšanje sveukupnog ekonomskog ambijenta, kako bi se ublažile prepreke na tržištu rada i potaknulo uključivanje kategorija teže zaposljivih osoba;

2) Unaprjeđenje ponude radne snage, vještina i kompetencija i usuglašavanje ishoda obrazovanja s potrebama tržišta rada i djelotvornog prelaska iz svijeta obrazovanja u svijet rada. Posebnu pozornost potrebno je usmjeriti ka osobama iz NEET kategorije s ciljem njihove aktivacije i participacije na tržištu rada;

3) Poboljšanje funkcioniranja tržišta rada, uz jačanje socijalnog dijaloga i borbe protiv neprijavljenog rada;

4) Promicanje socijalne uključenosti, suzbijanju siromaštva i ostvarivanju jednakih mogućnosti za sve na tržištu rada.

Također, imajući u vidu Preporuku Vijeća EU od 15. veljače 2016. godine o integriranju dugoročno nezaposlenih osoba na tržište rada, kao i činjenicu da dugoročna nezaposlenost predstavlja jednu od ključnih prepreka radno-socijalnoj integraciji nezaposlenih osoba i utječe na zastarijevanje znanja, vještina i kompetencija, potrebno je ciljane mjere potpore pružiti nezaposlenim osobama koje posao traže dulje od 12 mjeseci, uz intenziviranje potpore ka osobama koje posao traže dulje od 18 mjeseci.

Uvažavajući smjernice i preporuke europske politike zapošljavanja, pokazatelje stanja i kretanja na tržištu rada Republike Srbije, tekuće reformske procese i dokumente, kao i rezultate

---

²¹ Usvojen 3. ožujka 2016. godine.

prethodno provedenih aktivnosti i nalaze procjena, utvrđeni su prioriteti politike zapošljavanja u 2018. godini:

- 1) Poboljšanje uvjeta na tržištu rada i unaprjeđenje institucija tržišta rada;
- 2) Poticanje zapošljavanja i uključivanja teže zaposljivih osoba na tržište rada i potpora regionalnoj i lokalnoj politici zapošljavanja;
- 3) Unaprjeđenje kvalitete radne snage i ulaganje u ljudski kapital.

MAPIRANJE ZAINTERESIRANIH STRANA U PROCESU IZRADE LOKALNOG AKCIJSKOG PLANA ZAPOSŁJAVANJA

Lokalna politika zapošljavanja u interesu je brojnih zainteresiranih strana, koje su prepoznale potrebu sudjelovanja u procesu lokalnog akcijskog planiranja:

- Lokalna samouprava (uloga: uspostavljanje adekvatnog poslovnog ambijenta za ulaganje i razvitak poduzetništva, prilagođavanje lokalnih usluga u funkciji bržeg zapošljavanja (dječji vrtići i obdaništa, bolji transport...), integracija politike zapošljavanja u sve politike razvitka na lokalnoj razini, ustupanje prostora za nove inovativne programe npr. tehnološki parkovi, inkubatori, centri za trening);
- Nacionalna služba za zapošljavanje (uloga: identificiranje karakteristika lokalnog tržišta rada i mogućnosti za zapošljavanje, usmjeravanje sredstava za aktivne mjere politike zapošljavanja, posredovanje u zapošljavanju nezaposlenim osobama, obilazak poslodavaca, posredovanje između poduzeća i obrazovnih institucija i privatnih agencija za zapošljavanje);
- Vijeće za zapošljavanje grada Subotice (uloga: koordinacija aktivnosti i uspostavljanje mrežne suradnje svih zainteresiranih strana za provedbu akcijskog plana zapošljavanja, iniciranje izrade Lokalnog akcijskog plana zapošljavanja, implementiranje i verificiranje mjera aktivne politike zapošljavanja);
- Regionalna razvojna agencija (uloga: razvitak mape resursa, trasiranje pravaca razvitka i pružanje savjetodavnih usluga poduzećima i novim poduzetnicima);
- Sindikati koji djeluju na području grada Subotice (uloga: potpora zapošljavanju kroz razvitak sindikalne svijesti i konstruktivnu potporu procesima privatizacije u pogledu provedbe preventivnih mjera i usmjeravanje otpremnina na novo zapošljavanje; inzistiranje na društveno odgovornom i zakonitom poslovanju i unaprjeđenju kvalitete ponude poslova; predlaganje sredstava za razvitak obrazovnih programa i mjera aktivne politike zapošljavanja);
- Udruga poduzetnika (uloga: razvitak mape resursa, utvrđivanje potreba poduzetnika za novom radnom snagom, profil radne snage, utvrđivanje trendova gospodarskih aktivnosti).
- Regionalna gospodarska komora (uloga: razvitak mape resursa, utvrđivanje trendova gospodarskih aktivnosti);
- Aktiv direktora subotičkih osnovnih i srednjih škola (uloga: razvoj konkurentnosti radne snage, zaposlivosti i unaprjeđenju poduzetničkih vještina i građanskog društva orijentiranog na akcije i promjene);
- Nezaposlene osobe;

- Poslodavci (uloga: kreiranje novih radnih mjesta; programi stjecanja prve radne prakse za mlade, zapošljavanje teže zaposljivih kategorija osoba (stariji od 45, žene, osobe s invaliditetom, pripravnici/vježbenici), davanje informacija o budućim potrebama u pogledu znanja, vještina i sposobnosti, definiranje standarda zanimanja i kvalifikacija);
- OCD koje se bave osnaživanjem marginaliziranih skupina: Roma, osoba s invaliditetom, žena, mladih, itd., (uloga: razvoj konkurentnosti radne snage, zaposljivosti i unaprjeđenju poduzetničkih vještina i građanskog društva orijentiranog na akcije i promjene);
- Agencija Infostud (uloga: razvitak mape resursa).

Analiza problema zapošljavanja u Subotici

Proces lokalnog akcijskog planiranja identificirao je sljedeće probleme zapošljavanja u Subotici:

- znatna nelikvidnost u okviru svih segmenata društva,
- zaostajanje razine zarada u odnosu na republičku i pokrajinsku razinu,
- nepoticažno radno okruženje - u Subotici se primjećuje odljev svih kadrova,
- neusklađenost potreba lokalnog tržišta rada s obrazovnom upisnom politikom,
- nedovoljna povezanost gospodarstva i obrazovanja,
- nedostatak praktičnih znanja po završenoj školi,
- marginalizirane skupine imaju posebne teškoće u pozicioniranju na tržištu rada,
- zakonski okvir zapošljavanja i oblici radnog vremena su neadekvatni, ne postojanje fleksibilnog oblika rada,
- veliki broj osoba koje su starije od 45 godina, a koje prelaze u dugoročnu nezaposlenost pri čemu su nemotivirane za aktivno traženje posla,
- rad na crno konkurrira aktualnom službenom tržištu rada i nameće razinu zarade u privatnom sektoru,
- nedostatak programa i mjera usmjerenih ka dokvalifikaciji,
- nedostatak psihosocijalnih vidova potpore prilikom zapošljavanja i tijekom razdoblja zaposlenosti osoba s invaliditetom,
- nedostatak stručne psihosocijalne potpore i edukacije poslodavaca koji zapošljavaju osobe s invaliditetom,
- nedovoljni broj slobodnih radnih mjesta, a posebno radnih mjesta na kojima se mogu angažirati osobe s invaliditetom,
- natječaji NSZ za aktivne mjere zapošljavanja nemaju kontinuitet tijekom cijele godine, već traju određeno vrijeme,
- na polju obrazovanja odraslih nema adekvatne zakonske regulative.

Potencijali zapošljavanja na lokalnoj razini

Kao neiskorištene ili nedovoljno iskorištene lokalne mogućnosti zapošljavanja prepoznaju se sljedeći aspekti:

- Grad Subotica raspolaže infrastrukturom koja se može transformirati u objekte za obuku i prekvalifikaciju osoba s neodgovarajućom stručnom spremom,
- Lokalna samouprava treba kontinuirano usmjeravati snage ka privlačenju inozemnih i tuzemnih investitora s ciljem stvaranja novih radnih mjesta,
- geografski položaj Subotice je prirodno usmjerava ka suradnji s Republikom Hrvatskom i Republikom Mađarskom članicama Europske unije u svim oblicima i smjerovima razmjene znanja te poticanja partnerstava u gospodarskom i ekonomskom smislu,
- poticaji za inovativne načine poljoprivredne proizvodnje i načine prerade,
- potpora i razvitak novih usluga i kapaciteta za zbrinjavanje starih i iznemoglih osoba kao nova rastuća grana uslužnih djelatnosti,
- područje turizma ostaje neiskorištena mogućnost Subotice i to u sljedećim oblicima: lječilišni, seoski, zdravstveni, ekološki i kongresni turizam,
- socijalno poduzetništvo, socijalne kooperative, omladinsko poduzetništvo i kreativne industrije nisu dovoljno prepoznate niti iskorištene u Subotici,
- Lokalna samouprava raspolaže potencijalom za formiranje fonda za biznis inovacije fokusiranog na lokalne poduzetnike, s definiranim mehanizmom odabira inovativnih ideja i kontinuiranog podržavanja razvitka biznis ideja,
- javni radovi kao mogućnost angažiranja brojnih nedovoljno kvalificiranih kadrova s evidencije NSZ,
- prije dodjele sredstava za samozapošljavanje (od strane NSZ) potrebno je izvršiti selekciju i odabrati najkvalitetnije buduće poduzetnike, a razdoblje pred davanje sredstava iskoristiti za kvalitetnu pripremu budućih poduzetnika za posao (radionica kao interaktivni način sazrijevanja i razrade biznis ideje),
- poticanje kvalitetnije suradnje i umrežavanja ključnih lokalnih subjekata zapošljavanja s ciljem adekvatnijeg uvida u potrebe i probleme kadrova u Subotici. Uloge umrežavanja i poticanja treba preuzeti Vijeće za zapošljavanje,
- lokalne obrazovne institucije za odrasle djeluju sinergijski u smjeru poticanja poduzetništva putem kreiranja visoko kvalitetnih programa edukacije. Ulogu koordinatora treba imati Vijeće za zapošljavanje,
- poticanje stjecanja prakse kod mladih ljudi putem volonterskog rada (uz minimalnu financijsku potporu lokalne samouprave ili određenog donatorskog programa) ili aktivnim sudjelovanjem u nevladinom sektoru,

- potencijali u području ruralnog razvitka, odnosno diversifikacije ruralne ekonomije kojima grad Subotica obiluje nisu iskorišteni u smjeru zapošljavanja i samozapošljavanja. To se osobito odnosi na nove oblike ekonomskih inicijativa poput prerade bio-otpada, proizvodnje organske hrane ili obnavljanja autentičnih lokalnih znanja i vještina, inicijativa u turizmu i sl. Planska potpora razvitku ovih područja otvara podjednake mogućnosti za stanovnike prigradskih naselja, ruralnih naselja i stanovnike urbane jezgre.
- uskladiti srednjoškolsko obrazovanje s potrebama gospodarstva Grada.

SWOT ANALIZA

(Najznačajniji elementi)

SNAGE:

- strategija lokalnog održivog razvitka Grada za razdoblje 2013. – 2022.
- pozitivni pristup lokalne samouprave za rješavanje problema nezaposlenosti
- spremnost za rad nezaposlenih
- aktivnosti poslodavaca i njihova zainteresiranost za otvaranje novih radnih mjesta u slučaju subvencioniranja istih
- stvaranje uvjeta za privlačenje investicija
- otvaranje novih radnih mjesta u industrijskoj proizvodnji.

SLABOSTI:

- zatvaranje poduzetničkih radnji
- povećanje broja nezaposlenih starijih od 45 godina života
- velike migracijska kretanja mladih od 18-35 (odlazak u inozemstvo)
- nerazmjera u strukturi kvalifikacija nezaposlenih i potreba gospodarstva
- postojanje dugoročne nezaposlenosti
- konstantni pad prosječne vrijednosti zarada u odnosu na prosjek Republike
- porast prosječne starosti aktivnog stanovništva
- postojanje sive ekonomije.

PRILIKE:

- stvaranje radnih mjesta u poljoprivrednoj proizvodnji,
- otvaranje novih radnih mjesta kod novih investitora u Industrijskoj zoni,
- aktiviranje grayfield i brownfield investicija
- nove zakonske odredbe za rasterećenje poreskih obveza gospodarskih subjekata i za stvaranje povoljnog gospodarskog ambijenta za porast zapošljavanja

- osnivanje socijalnih poduzeća.

OPASNOSTI:

- nedostatak visokoobrazovanih kadrova i mladih visokoobrazovanih kadrova
- povećanje nezaposlenosti uslijed smanjenja ekonomskih aktivnosti poduzeća i javnog sektora
- nastavak financijske i ekonomske krize
- slab potencijal poduzeća za inovativne aktivnosti i osvajanje novih tržišta
- porast broja nedostatka mladih s vještinama koje traže poslodavci
- ekonomska migracija stanovništva.

AKCIJSKI PLAN ZAPOSŁJAVANJA ZA 2018. GODINU

1. OTVARANJE NOVIH RADNIH MJESTA

1.1. Potpora poslodavcima

MJERA	OČEKIVANI REZULTATI	INDIKATOR USPJEŠNOSTI	NOSITELJI AKTIVNOSTI	IZVORI FIANANCIR.	FIANANCI. SREDSTVA
1.1.1. Subvencije poslodavcima za zapošljavanje nezaposlenih osoba iz kategorija teže zaposljivih	Povećano zapošljavanje	Broj novih radnih mjesta Žene/muškarci	NSZ Grad Subotica	proračun RS proračun Grada Subotice	4.500.000,00

1.2. Potpora samozapošljavanju

1.2.1. Subvencija za samozapošljavanje	Povećano samozapošljavanje	Broj novoosnovanih tvrtki Broj osoba koje su pokrenule vlastiti posao žene/muškarci	NSZ	proračun RS proračun APV	2.250.000,00
--	----------------------------	---	-----	-----------------------------	---------------------

1.3. Javni radovi

1.3.1. Javni radovi	Nezaposlene osobe angažirane u javnom radu	Broj nezaposlenih angažiranih na javnim radovima žene/muškarci	NSZ GRAD SUBOTICA	proračun Grada Subotice	8.250.000,00
---------------------	--	---	-------------------------	-------------------------	---------------------